

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Lucija Natek
Kolumbija, trgovina z narkotiki in nerazvoj
Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Lucija Natek

Mentorica: izr. prof. dr. Maja Bučar

Kolumbija, trgovina z narkotiki in nerazvoj

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Kolumbija, trgovina z narkotiki in nerazvoj

Diplomska naloga govori o razvoju in prisotnosti trgovine z narkotiki v Kolumbiji ter o njenem vplivu na gospodarski in družbeni nerazvoj države. Na začetku so predstavljene značilnosti kolumbijskega gospodarstva in njegovo trenutno stanje. V nadaljevanju je opisana družbena neenakost, ki je predstavljena kot ena izmed največjih težav v Kolumbiji. Sledi razlaga razvoja trgovine z narkotiki kot alternativnega gospodarstva, ki se je razvilo vzporedno s kolumbijskim gospodarstvom ter sčasoma postalo pomemben del kolumbijske družbe. S pomočjo teorij nerazvoja so v nadaljevanju diplomske naloge predstavljene teoretične razlage uspešnega razvoja trgovine z narkotiki v Kolumbiji. Diplomsko delo se nadaljuje s predstavitvijo organiziranega kriminala, ki je v Kolumbiji povezan s trgovino z narkotiki: predstavljene so najpomembnejše skupine, ki so v Kolumbiji začele s trgovino z narkotiki oz. se z njo ukvarjajo danes. Zadnje poglavje predstavi kolumbijske državotvorne in sodne institucije in težave, s katerimi se soočajo zaradi trgovine z narkotiki.

Ključne besede: črni trg, organiziran kriminal, družbena neenakost, trgovina z narkotiki.

Colombia, the drug economy and underdevelopment

The topic of the paper is the development of the drug economy in Colombia and the role it played in the country's economic and social underdevelopment. Presented first, are the main characteristics of the Colombian economy and its current state. The paper continues with the description of social inequality, which is presented as one of the most crucial problems in Colombia. In the following chapter, the development of the drug market is discussed: the paper presents how the drug economy established itself as the alternative to the Colombian economy and with that infiltrated almost every part of Colombian society. Explanations for the success of the drug economy in Colombia offered by theories of underdevelopment are presented in the next chapter, which is followed by the presentation and description of Colombian organized crime and the groups whose main source of income is or was the drug economy. The last chapter discusses the Colombian judicial and political systems and the impact the drug economy in Colombia had on their development and performance.

Key words: the black market, organized crime, social inequality, the drug economy.

Kazalo

1 Uvod.....	6
2 Metodološki okvir.....	8
2.1 Predmet preučevanja.....	8
2.3 Hipoteza.....	9
2.4 Raziskovalna vprašanja.....	9
2.5 Raziskovalne metode.....	10
3 Opredelitev pojmov.....	10
3.1 Droge.....	10
3.2 Organizirani kriminal.....	11
4 Kolumbijsko gospodarstvo in družba.....	11
4.1 Kolumbijsko gospodarstvo.....	11
4.2 Neenakost v Kolumbiji.....	16
5 Kolumbija in trgovina z narkotiki.....	19
6 Kolumbijska trgovina z narkotiki skozi teorije razvoja.....	25
6.1 Teorije strukturnih sprememb in vzorcev.....	25
6.2 Teorije mednarodne odvisnosti.....	27
6.2.1 Model neokolonialne odvisnosti.....	27
6.2.2 Teorija dvojnega razvoja.....	30
7 Kolumbijske narko-organizacije.....	31
7.1 Kartel Medellin.....	32
7.2 Kartel Cali.....	34
7.3 Tretji val kokainskih tihotapcev.....	37
7.4 Kolumbijska državljanska vojna in trgovina z narkotiki.....	38
8 Institucionalni odgovor na trgovino z narkotiki.....	42
8.1 Politični sistem in korupcija.....	42
8.2 Pravosodni sistem.....	44
9 Sklep.....	48
10 Literatura.....	51

Kazalo tabel

Tabela 4.1: Kolumbijsko gospodarstvo	11
Tabela 4.2: Indeks človeškega razvoja (HDI).....	12
Tabela 4.3: Pismenost in življenjska doba v Kolumbiji	13
Tabela 4.4: Kolumbija na seznamu propadlih držav	14
Tabela 4.5: Neenakost v Kolumbiji	16
Tabela 5.1: Neposredne tuje investicije (milijarde USD).....	23

1 Uvod

Današnja Kolumbija se je oblikovala na podlagi neenakosti med svojimi prebivalci in iz njih izhajajočih napetosti. Meje, ki so nastale med Španci in avtohtonim prebivalstvom takoj po španski okupaciji območja, niso zabrisale niti industrializacija in gospodarski razvoj države niti razglasitev kolumbijske neodvisnosti. Podlaga za oblikovanje in razvoj kolumbijske družbe je tako bila napetost med maloštevilnimi, bogatimi in izobraženimi (ter praviloma belimi) elitami na eni strani in pa nepreglednimi množicami na robu revščine in brez vidnega izhoda iz nje na drugi.

V državah, v katerih obstajajo velike razlike med prebivalci, se pogosto razvije močan črni trg (Rodríguez 2000, 6). V Kolumbiji so te neenakosti tako pripeljale do razvoja trgovine z narkotiki, ki je tudi predmet obravnave tega diplomskega dela. Kolumbijski črni trg z narkotiki se je razvil v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja in obubožanemu prebivalstvu ni ponudil samo možnosti preživetja, ampak prvič tudi pravo priložnost za boljše življenje. Ob pomanjkanju alternativ je sčasoma preživetje dela prebivalcev Kolumbije postalo odvisno od dejavnosti, povezanih s trgovino z narkotiki, kar pa je Kolumbiji prineslo številne negativne posledice. Kolumbijo sta namreč agenciji Global Policy in The Carnegie Endowment for International Peace (Global Policy 2011; Ottaway in Mair 2004) uvrstili med države, ki so v nevarnosti, da popolnoma propadejo in postanejo nefunkcionalne. V prvem delu diplomske naloge bom predstavila tudi razloge za takšno uvrstitev, kasneje pa poiskala morebitne povezave med njimi in trgovino z narkotiki.

Svojo analizo bom začela s podrobno razčlenitvijo kolumbijskega gospodarstva, predstavitev družbene neenakosti (njenih razlogov in posledic) in opredelitvijo dejavnikov, zaradi katerih je Kolumbija v nevarnosti, da postane propadla država (*failed state*). S predstavitev omenjenih kazalcev bom poskusila ugotoviti, ali je krivdo za kolumbijsko situacijo res mogoče najti v šibkem gospodarstvu ali pa večji del odgovornosti lahko pripišemo družbeni neenakosti in drugim kazalcem nezadostnega razvoja. V nadaljevanju diplomske naloge bom opisala, kako se je v kolumbijski družbi začela razvijati trgovina z narkotiki in kako se je postopoma združila z vsemi svojimi sferami.

S pomočjo teorij razvoja bom v nadaljevanju diplomske naloge predstavila teoretični okvir in poiskala morebitne dodatne vzroke za kolumbijski nerazvoj. Na tem mestu bom omenila teorije strukturnih sprememb in vzorcev ter teorije mednarodne odvisnosti, znotraj slednjih pa bom opisala modela neokolonialne odvisnosti in dvojnega razvoja. V vseh naštetih teorijah so opisani razlogi za nerazvoj, ki so najbližje kolumbijskemu primeru.

Diplomsko delo bom nadaljevala z opisom akterjev, ki so v Kolumbiji gojili in razvijali trgovino z narkotiki oz. to počnejo še danes. S tem želim predstaviti večplastnost problema tudi na tem področju: glavni akterji trgovine z narkotiki so se v Kolumbiji namreč spreminjali in razvijali, kar je še dodatno otežilo delo tistim, ki so želeli preprečiti to dejavnost. Trgovina z narkotiki se je v Kolumbiji začela s proizvodnjo marihuane, ki so jo manjše tihotapske organizacije prenašale v Združene države Amerike. Kasneje so te organizacije, v želji po večjih zasluških, svojo dejavnost usmerile v kokain in do neke mere v heroin. Ko je v sedemdesetih letih povpraševanje po kokainu v Združenih državah Amerike močno naraslo, so se kolumbijske tihotapske organizacije razvile v močne in premožne kartele, ki so s svojo razvejano dejavnostjo še dodatno ohromili razvoj države. Kolumbijski karteli so pomembno vplivali na razvoj države, zato se mi zdi pomembno, da jih na tej točki podrobneje predstavim. V času njihove vladavine se s trgovino z narkotiki ni prepletlo samo gospodarstvo, ampak so posledice čutile tudi državne institucije, najbolj pa seveda državljani. Obdobje kolumbijskih kartelov je bilo obdobje, v katerem je trgovina z narkotiki najbolj učinkovito prodrla v vse sfere kolumbijske države in je kot tako pomembno pri razumevanju celotne problematike. V tem delu diplomske naloge bom raziskala tudi povezavo med državljansko vojno in trgovino z narkotiki ter predstavila novodobne narko-organizacije v Kolumbiji.

Diplomsko nalogo bom zaključila s predstavitvijo posledic, ki jih je za kolumbijski institucionalni okvir imela trgovina z narkotiki: osredotočila se bom predvsem na pravosodni in politični sistem, ki sta zaradi nasilja in korupcije (priljubljeni metodi poslovanja narko-organizacij) postala povsem neučinkovita. Opisala bom tudi posledice, ki jih je tovrstna institucionalna neučinkovitost imela za kolumbijsko družbo in koliko prispeva k propadanju države.

2 Metodološki okvir

2.1 Predmet preučevanja

V diplomski nalogi bom raziskala in predstavila razloge, ki ovirajo kolumbijski gospodarski razvoj. V jedru moje analize bo kolumbijska trgovina z narkotiki, njen nastanek in razvoj ter njeni najpomembnejši akterji in vpliv, ki ga ima na državo. V diplomskem delu bom predstavila dejavnike, ki se prepletajo s trgovino z narkotiki ter skupaj z njo ustvarjajo kompleksne probleme, ki vplivajo na razvoj Kolumbije. Današnja Kolumbija je nastala na podlagi napetosti in neenakosti med svojimi državljani. V diplomski nalogi bom povezala obstoječi revščino in neenakost med Kolumbijci s hitrim razvojem trgovine z narkotiki v Kolumbiji ter opisala korupcijo, organizirano nasilje in različne družbene skupine, ki v državi skrbijo za obstoj trgovine z narkotiki v Kolumbiji. Te družbene skupine so danes premočne za kolumbijsko državo, ki se z njimi neuspešno bori že vrsto let; skupine povezane z narkotiki so v Kolumbiji praktično nedotakljive.

Kolumbijske težave so kompleksno povezane in ne glede na to, da je trgovina z narkotiki globoko zasidrana v različne sfere kolumbijske družbe, bi učinkovit obračun z njo zahteval tudi ustrezne institucionalne in socialne spremembe v državi.

Za diplomsko nalogo sem si zastavila naslednje cilje:

- Na primeru izbrane države v razvoju analizirati specifične okoliščine, ki onemogočajo trajnostni razvoj države.
- Dokazati, da je problem v Kolumbiji večplasten in ne zgolj posledica trgovine z narkotiki.
- Prikazati vlogo države, družbe in gospodarstva pri počasnem in nezadovoljivem naslavljanju trgovine z narkotiki.
- Prikazati pomen kokainskega gospodarstva za kolumbijsko družbo.
- Prikazati vlogo državljanskega konflikta v trgovini z narkotiki.
- Predstaviti alternativne načine spopadanja s trgovino z narkotiki in njenimi posledicami.

- Dokazati, da je Kolumbija zaradi močne trgovine z narkotiki, šibkega gospodarstva, ki ne zagotavlja preživetja za vse Kolumbijce, in šibkih institucij, ki ne ščitijo državljanov pred nasilnimi akterji oz. ne zadovoljujejo njihovih osnovnih potreb, na poti, da postane t. i. propadla država¹ (*failed state*).

2.3 Hipoteza

Hipoteza:

Za rešitev kolumbijskega problema ne bo zadostovalo zgolj zmanjšanje obsega trgovine z narkotiki v državi, saj v trgovini z narkotiki delujejo številni, med sabo različni akterji in ker je trgovina z narkotiki preveč povezana s številnimi sferami kolumbijske družbe. Država bo lahko dosegla trajnostni družbeno-gospodarski razvoj le, če bo uspela zagotoviti od trgovine z narkotiki neodvisen in delujoč institucionalni okvir, izkoreniniti ali vsaj omiliti socialne razlike med Kolumbijci, ustvariti nova delovna mesta in gospodarske priložnosti ter povišala državni BDP in življenjski standard v Kolumbiji.

2.4 Raziskovalna vprašanja

Pri raziskovanju postavljene hipoteze se bom opirala na sledeča raziskovalna vprašanja:

1. Ali lahko v kolumbijskem gospodarstvu odkrijemo razloge za razvoj trgovine z narkotiki?
2. Ali so na razvoj trgovine z narkotiki v Kolumbiji vplivale tudi mednarodne okoliščine?
3. Ali nam lahko obstoječe razvojne teorije pojasnijo kolumbijsko situacijo?
4. Kako se je trgovina z narkotiki razvijala v Kolumbiji in kakšen je bil njen vpliv na razvoj države?
5. Kdo so relevantni akterji v kolumbijski trgovini z narkotiki?

---

¹ Propadla država (*failed state*) je vsaka država, v kateri institucije državljanom niso več sposobne nuditi osnovnih storitev, kot sta izobrazba ali varnost, zaradi hude revščine ali na območju države obstoječega nasilja. V odsotnosti institucionalizirane moči so državljani propadlih držav prepuščeni sami sebi (Global Policy Forum 2012).

6. Kakšno vlogo v trgovini z narkotiki igra državljanski konflikt?
7. Kako je trgovina z narkotiki vplivala na kolumbijske institucije?
8. Kako se kolumbijske institucije borijo proti trgovini z narkotiki?
9. Ali je Kolumbija zaradi trgovine z narkotiki dejansko propadla država, nezmožna samostojnega delovanja?

2.5 Raziskovalne metode

Glavna metoda, s katero sem se lotila diplomskega dela, je deskriptivna analiza, temeljni pristop proučevanja v diplomskem delu pa je teoretični. Svojo raziskavo sem opravila s pomočjo sekundarnih virov, torej z analizo knjig ter člankov iz zbornikov, strokovnih revij in časopisov. S statističnimi viri sem si pomagala predvsem pri opisu kolumbijskega gospodarstva. Veliko omenjenih podatkov sem našla na medomrežju.

3 Opredelitev pojmov

V tem delu bom predstavila tri pojme, ki so pomembni za temeljitejšo razumevanje kolumbijskega problema. V središču le-tega so narkotiki kot glavna dobrina na kolumbijskem črnem trgu. Okoli produkcije in distribucije narkotikov v Kolumbiji se je oblikoval organiziran kriminal, saj je sodelovanje v trgovini z narkotiki vsem, ki so se vanjo vključili, ponudila priložnost za velike zasluge. Prisotnost organiziranega kriminala v obliki kokainskih kartelov je zato imela močan vpliv na razvoj Kolumbije.

3.1 Droge

Pojem droge (*drugs*) je v preteklosti opisoval zdravila in surovine za njihovo izdelavo, kasneje pa je dobil širši pomen. Danes z njim še vedno označujemo sintetična in polysintetična zdravila, definicija pa zajema še določene rastline (npr. marihuano, tobak) ter določene kemične snovi (npr. vsa amfetaminska poživila) (UNDP 2011, 10). Medtem ko so nekatere droge legalne (tobak, kava, alkohol) in druge z zakonom prepovedane, je vsem skupno, da vsaj do neke mere povzročajo fizično in psihično odvisnost (WHO 1994, 34). Prepovedane so droge, katerih

proizvodnja in prodaja sta prepovedani z zakonom, prepovedi in kazni pa se razlikujejo med državami. Glede na izvor poznamo naravne droge (listi koke, opij, marihuana), sintetične droge (LSD, ekstazi, MDMA) in polysintetične droge (kokain, morfij, heroin) (UNDP 2011, 10).

Po klasifikaciji organizacije United Nations Office on Drugs and Crime (od tu UNODC) vse droge delimo na: narkotike, depresorje, stimulanse, halucinogene in kanabis (UNODC 2011, 11).

3.2 Organizirani kriminal

Po definiciji UNODC se kot organizirani kriminal šteje vsaka skupina treh ali več ljudi, ki dlje časa usklajujejo svoja dejanja z namenom, da enkrat ali večkrat kršijo zakon. Cilj organiziranega kriminala je kršenje zakonov za finančni profit (UNODP 2004, 5). Kriminalne organizacije se strukturirajo okoli številnih dejavnosti, najpogostejša oblika organiziranega kriminala pa so igre na srečo, tihotapljenje drog, prodaja ljudi in človeških organov. Prisotnost organiziranega kriminala države občutijo na različne načine, med drugim imajo države z močnim organiziranim kriminalom višje stopnje nasilja, višje pa so tudi stopnje korupcije v njihovih institucijah (UNODP 2004, 7–11). Organizirani kriminal je zaradi svoje narave in odnosa do zakonov države in njenih institucij nevaren za obstoj države in za njeno (demokratično) ureditev. Lahko se pojavlja tudi kot sistem, ki obstaja vzporedno z državnim sistemom (UNODP 2004, 5).

4 Kolumbijsko gospodarstvo in družba

4.1 Kolumbijsko gospodarstvo

Boljše razumevanje kolumbijskega gospodarstva in družbe mi bo pomagalo pojasniti njuno vlogo pri razvoju trgovine z narkotiki v državi. V tem poglavju želim ugotoviti, kje se pojavljajo največje težave kolumbijskega gospodarstva, kako je razporejeno bogastvo v državi, kakšen je kolumbijski bruto domači proizvod (od tu BDP) in kakšen je življenjski standard v državi. S pomočjo teh podatkov bom preverjala del hipoteze, v katerem trdim, da lahko v vseh omenjenih dejavnostih iščemo razloge za razvoj trgovine z narkotiki v Kolumbiji.

Kolumbijski BDP je leta 2010 znašal 289,433 milijard ameriških dolarjev, kar Kolumbijo uvršča med srednje bogate države. Po podatkih IMF se je leta 2011 kolumbijski BDP še nekoliko dvignil (glej Tabelo 4.1), rast pa International Monetary Fund napoveduje tudi za leto 2012. Največji delež BDP-ja predstavlja storitvena industrija, ki h kolumbijskemu državnemu proizvodu prispeva 46 odstotkov (US Department of State). Sledi industrijski sektor (14,4 odstotkov BDP-ja), v katerem so najpomembnejše tekstilna in farmacevtska industrija, proizvodnja električne opreme, kemikalij, železnih in lesenih produktov ter osvežilnih pijač (US Department of State). Kmetijstvo predstavlja 7,1 odstotkov BDP-ja, najpomembnejše kulture pa so kava, banane, rože, bombaž, sladkorna repa, riž, koruza, tobak in soja (US Department of State). Dragi kamni, nikelj in premog h kolumbijskemu BDP-ju prispevajo 7,8 odstotkov.

Tabela 4.1: Kolumbijsko gospodarstvo

Leto	2011	2010	2009
Površina	114.1748 km ²		
Prebivalstvo	45,66 milijonov		
Nezaposlenost (%)	11,5	11,8	12
BDP (milijarde)	321,46 USD	289,433 USD	234,182 USD
BDP (per capita)	6980,425 USD	6359,564 USD	5206,611 USD
Inflacija (%)	3,254	2,27	4,202
Uvoz (sprememba %)	21,36	19,168	- 29,606
Izvoz (sprememba %)	10,846	1,446	6,982

Vir: International Monetary Fund (2011).

Leta 2010 je po podatkih US Department of State kolumbijski izvoz znašal 39 milijard ameriških dolarjev, kar znaša približno 13 odstotkov BDP-ja. Najpomembnejši izvozni produkti za Kolumbijo so tekstilni proizvodi, nafta, kava, premog, dragi kamni, nikelj, banane in rože. Leta 2011 se je kolumbijski izvoz povečal za 10,8 odstotkov (glej Tabelo 4.1). Kolumbija izvažata predvsem v ZDA, Evropsko unijo, na Kitajsko in v Ekvador (US Department of State). Nekoliko večji delež BDP-ja je leta 2011 predstavljal kolumbijski uvoz, ki je znašal 41 milijard ameriških dolarjev.

Tabela 4.2: Indeks človeškega razvoja² (HDI)

HDI rang	Država	2009	2010	2011
1.	Norveška	0,941	0,941	0,943
86.	Armenija	0,712	0,714	0,716
87.	<i>Kolumbija</i>	<i>0,702</i>	<i>0,707</i>	<i>0,71</i>
88.	Iran	0,703	0,707	0,707
182.	Liberija	0,32	0,325	0,329

Vir: United Nations Development Programme (2011b).

Tudi glede na indeks človeškega razvoja (od tu HDI) se Kolumbija uvršča med “države s srednje visokim HDI-jem”. Po podatkih United Nations Development Programme se kolumbijski HDI od leta 2009 postopoma dviga, kar je Kolumbijo s HDI-jem 0,71 leta 2011 uvrstilo na 87. mesto držav rangiranih po HDI-ju. Pred Kolumbijo se je uvrstila Armenija, za Kolumbijo pa je s HDI-jem 0,707 Iran (glej Tabela 4.2).

---

² Indeks človeškega razvoja ali Human Development Index (HDI) meri življenjski standard v državah. HDI države je določen glede na pričakovano življenjsko dobo, stopnjo izobrazbe ter ekonomski položaj njenih prebivalcev. Po HDI-ju se države razvrščajo na “države z zelo visokim HDI-jem”, “države z visokim HDI-jem”, “države s srednje visokim HDI-jem”, in “države z nizkim HDI-jem”. Vrednost HDI-ja se meri med 0 in 1 (UNDP).

Tabela 4.3: Pismenost in življenjska doba v Kolumbiji

Leto	2008	2009	2010	2011
Vpisanih v OŠ	529.9258	528.5523	528.5523	ni podatka
Nadaljevanje šolanja (%)	73,64	71,18	71,18	ni podatka
Trajanje izobrazbe odraslih nad 25 let (leta)	7,1	7,2	7,3	7,3
Povprečno pričakovano trajanje izobrazbe za otroke mlajše od 7 let (leta)	13,3	13,6	13,6	13,6
Pričakovana življenjska doba (leta)	73	73,3	73,5	73,7
Pismenost (%)	92,3	92,7	93,4	93,2

Vir: United Nations Development Programme (2011a).

Čeprav večina kazalcev Kolumbijo uvršča med srednje razvite države, pa sta revija Foreign Policy in organizacija The Fund for Peace leta 2011 državo uvrstili na 44. mesto seznama propadlih držav (Foreign Policy 2011). Propadla država (*failed state*) je država, v kateri zaradi prisotnosti nasilja ali hude revščine ne delujejo več niti osnovne državne institucije. Propadle države npr. svojim državljanom ne zagotavljajo varovanja ali izobrazbe, na t. i. Failed State Index (od tu FSI) pa vplivata tudi delovanje in učinkovitost državotvornih institucij. Kolumbija s FSI-jem 87 še ne spada med propadle države, spada pa v skupino držav, ki so v nevarnosti, da to postanejo. Med državami s primerljivim HDI-jem se je na lestvico propadlih držav uvrstil samo še Iran, iz območja Latinske Amerike pa sta na lestvici Bolivija in Ekvador, obe sicer uvrščeni nižje kot Kolumbija (glej Tabelo 4.4).

Tabela 4.4: Kolumbija na seznamu propadlih držav

Rang	Država	Failed State Index
35	Iran	90,2
44	Kolumbija	87,0
59	Bolivija	82,9
62	Ekvador	81

Vir: Foreign Policy (2011).

Pri določanju FSI-ja je Kolumbija največje vrednosti dosegla pri problematiki beguncev in razseljenih oseb, prisotnosti elit v državi in visoki stopnji neenakosti med prebivalci. Nadpovprečno visoke vrednosti je agencija Global Policy izmerila tudi pri prisotnosti varnostnih in državnih institucij ter pri stopnjah državne nepokorščine. Kolumbija pa je boljšo oceno od primerljivih držav dobila na področju ekonomskega razvoja (Foreign Policy 2011). Že na začetku tega poglavja sem ugotovila, da Kolumbija glede na svoj družbeni proizvod, BDP *per capita* ter ostale predstavljene družbeno-ekonomske kazalce spada med srednje razvite države, zato lahko zdaj sklepam, da nedelujoče gospodarstvo ni glavni problem te države. Ker ima Kolumbija kljub srednje razvitemu gospodarstvu vseeno visok FSI, lahko na podlagi tega sklepam, da so za kolumbijski nerazvoj bolj odgovorni kazalci, ki Kolumbijo uvrščajo med države pred propadom (problematika beguncev in razseljenih oseb, prisotnosti elit v državi, visoka stopnja neenakosti med prebivalci, nedelujoč državni aparat in nemirna družba). Vpliv trgovine z narkotiki na nerazvoj države lahko potemtakem preverim preko njenega vpliva na omenjene kazalce.

4.2 Neenakost v Kolumbiji

Socialne razlike v Kolumbiji niso nič novega, že pred osamosvojitvijo leta 1811 je na območju Kolumbije obstajala močna segregacija na podlagi rase, ki se je nadaljevala v samostojni Kolumbiji (Lasso 1, 2007). Eden glavnih protagonistov kolumbijskega boja za neodvisnost, Jose Manuel Restrepo³, je nižje (temnopolte) sloje prebivalstva opisal kot neizobražene primitivce, ki jim ne sme biti dovoljen dostop do politične moči. Restrepo je bil prepričan, da temnopolti prebivalci Kolumbije predstavljajo nevarnost samostojni demokratični državi, saj bodo, če jim bodo višji sloji to dopustili, "državo potisnili v stanje anarhije" (Lasso 2, 2007). Podobno je Simon Bolivar⁴ v pismu Carta de Jamaica⁵ zapisal, da v Kolumbiji "bogataši ne bodo tolerirali demokracije, sužnji in prados⁶ pa ne bodo tolerirali aristokracije" (Lasso 3, 2007).

Po osamosvojitvi se medslopevske in medrasne napetosti niso izboljšale in državo je zajel val politične anarhije. Gospodarstvo se je posledično zaradi neučinkovitega političnega usmerjanja kapitala in finančnih sredstev vseskozi razvijalo počasi, kar je sčasoma še povečalo razlike med sloji. K počasnemu gospodarskemu razvoju in povečani neenakosti med Kolumbijci so prispevale še geografske razmere v državi in pa neustrezna infrastruktura ter neučinkovite transportne in komunikacijske povezave med mesti in podeželjem (Hanratty in Meditz⁷ 1988).

Kolumbijska družba je zaradi segregacije in praktično neobstoječe prehodnosti med sloji dolgo ostala precej strogo razdeljena na maloštevilno belopolto, izobraženo, bogato in politično močno elito na eni strani, ter množice revnih proletarcev in kmetov brez denarja, priložnosti in političnih

---

³ Jose Manuel Restrepo je bil takoj po kolumbijski osamosvojitvi minister za notranje zadeve. Priznan je tudi kot eden najpomembnejših zgodovinarjev iz časa osamosvajanja držav Latinske Amerike izpod španske krone (Lasso 2,2007).

⁴ Simon Bolivar je bil general, ki je vodil boje za osamosvojitve v v državah današnjih Kolumbije, Venezuele, Ekvadorja in Bolivije (Smith 2004).

⁵ Carta de Jamaica je pismo, v katerem je Simon Bolivar opisal razloge za propad druge venezuelske republike in ta propad povezal z različnimi posledicami neodvisnosti naroda (Bolivar 1815).

⁶ Osvobojeni črni sužnji (Lasso 2, 2007).

⁷ Dennis M. Hanratty and Sandra W. Meditz sta za US Library of Congress pripravila študijo, v kateri sta raziskala kolumbijsko zgodovino, gospodarstvo, politiko, družbo in vlogo, ki jo je v Kolumbiji igrala trgovina z narkotiki. Večji del moje zgodovinske analize je opravljen na podlagi njunih ugotovitev, saj sta celostno in kompaktno predstavila pomembne dogodke v Kolumbiji od 16. stoletja naprej.

vzvodov na drugi. Med obema razredoma se je sčasoma oblikoval še razred trgovcev in nižjih uslužbencev, ki niso nujno bili revni, ampak so bili tako kot kolumbijski najnižji sloji brez družbenega vpliva in možnosti za izboljšanje svojega družbenega položaja. Kolumbijski “srednji razred” je vedno ostal maloštevilen in brez oblikovane razredne zavesti (Hanratty in Meditz 1988).

Šele v dvajsetem stoletju, ko je razvoj tehnologije omogočil izboljšanje transporta ter komunikacijskih sredstev in sta industrializacija ter dostopnost do izobrazbe omogočili več mobilnosti med razredi, so se na formalni ravni v Kolumbiji zgodile manjše spremembe. Neformalna družbena segregacija je v Kolumbiji še vedno prisotna, saj so tradicionalni pripadniki najvišjih družbenih razredov še vedno tisti, ki imajo v rokah večino politične moči (Hanratty in Meditz 1988).

Kljub spremembam na formalni ravni pa podatek o kolumbijskem GINI⁸ koeficientu kaže, da je neenakost v Kolumbiji še vedno zelo visoka in da se celo veča; leta 1995 je kolumbijski GINI koeficient znašal 57,2, po UNDP meritvah iz leta 2011 je GINI koeficient zrastel na 58,5 (glej Tabela 4.5). Glede na podatke UNDP ima Kolumbija enega izmed najvišjih GINI koeficientov med državami, v katerih so bile meritve opravljene.

Tabela 4.5: Neenakost v Kolumbiji

Država	GINI koeficient
Norveška	25,8
Armenija	30,9
<i>Kolumbija</i>	58,5
Iran	38,3
Liberija	52,6

Vir: United Nations Development Programme (2011a).

⁸ Gini koeficient je prikaz neenakomerne porazdelitve dohodka z vrednostmi med 0 in 100, ko je vrednost nič absolutna enakost in vrednost 100 absolutna neenakost (United Nations Development Programme 2012).

Čeprav se nezaposlenost v Kolumbiji giblje okoli 12 odstotkov, več kot 49 odstotkov prebivalcev živi pod pragom revščine, kar je veliko število zelo revnih ljudi glede na število nezaposlenih (CIA Factbook). Razlike so najbolj vidne predvsem med urbanimi in ruralnimi območji, saj po podatkih US Department of State 70 odstotkov kolumbijskega prebivalstva na podeželju živi v revščini. Ruralna območja tam živečemu prebivalstvu ne omogočajo dobrih pogojev za življenje, saj so brez ustrezne infrastrukture, brez sodnega sistema in brez učinkovite lokalne vlade. Kolumbijci podeželje zapuščajo in večja območja ruralne Kolumbije postajajo vse bolj prazna (Center for International Policy 2008, 12). Prav na podeželju se v Kolumbiji kaže tudi velika neenakost pri delitvi obdelovalnih površin, saj si zgolj 1,1 odstotka prebivalstva lasti 55 odstotkov obdelovalnih površin (Wong 2008, 7).

Rodriguez trdi, da visoke stopnje družbene neenakosti v državi vodijo v družbeno-politične spremembe in upočasnjujejo gospodarsko rast. Kadar je neenakost med prebivalci neke države previsoka, državljani zaposlitev začnejo iskati na črnem trgu in se obračati stran od države (Rodriguez 2000, 6). Če je družbena neenakost Kolumbijce spodbudila k vključitvi na črni trg (v Kolumbiji je to trgovina z narkotiki), pa je vključevanje v črni trg še povečalo razlike med Kolumbijci. Holmesova namreč ugotavlja, da so najslabše plačani na trgu z narkotiki prav kmetje, torej najrevnejši del kolumbijske družbe. Kmetje za svoje delo zaslužijo malo, medtem ko se zaslužki višje po produkcijski verigi eksponentno večajo (Holmes 10). V piramidno strukturirani verigi produkcije in prodaje kolumbijskih narkotikov skupine, ki so pri vrhu, zaslužijo najmanj dvakrat več od kmetov, ki gojijo koko (O'Connor 2007, 98). Trgovina z narkotiki in družbena neenakost se v Kolumbiji torej medsebojno dopolnjujeta.

V prvem delu tega poglavja sem ugotovila, da skoraj 50 odstotkov kolumbijskega BDP-ja izhaja iz državnih služb, finančne industrije, trgovine, transporta in komunikacijske industrije. Ker je kolumbijsko podeželje slabo povezano z mesti in nima urejene infrastrukture, lahko na podlagi tega sklepam, da te industrije uspevajo na precej skoncentriranih območjih, večji deli države pa do njih nimajo dostopa. Wongova trdi, da k razlikam med Kolumbijci veliko doprinese tudi neenakomerno porazdeljeno lastništvo nad zemljo v ruralni Kolumbiji (Wong 2008, 7).

V tem poglavju sem deloma potrdila svojo hipotezo: na razvoj trgovine z narkotiki so v Kolumbiji vplivali neenakomerna porazdelitev bogastva v Kolumbiji, neizenačen življenjski standard in revščina prebivalstva. Preveč poudarka sem v hipotezi položila na višino BDP-ja, izkazalo se je namreč, da Kolumbija nima slabo razvitega gospodarstva, kar pomeni, da se je trgovina z narkotiki razvila vzporedno s srednje razvitim gospodarstvom v državi brez rekordno visokih stopenj nezaposlenosti ali nepismenosti (glej Tabela 4.3). Raziskava vzrokov, zaradi katerih je Kolumbija v nevarnosti, da propade, me je privedla do dejavnikov, ki jih pri oblikovanju svoje hipoteze nisem v celoti upoštevala. Begunska problematika, neučinkovitost države, prisotnost elit v državi in neenakost med prebivalci ogrožajo kolumbijsko stabilnost, kar pomeni, da lahko vpliv trgovine z narkotiki na Kolumbijo najučinkovitejše preverim preko njene povezave s temi dejavniki. V prvem poglavju sem že povezala neenakomerno porazdeljenost premoženja s trgovino z narkotiki, deloma pa sem naslovila tudi problematiko elit.

5 Kolumbija in trgovina z narkotiki

Trgovina z narkotiki v Kolumbiji obstaja približno 50 let. V tem poglavju bom predstavila njen razvoj in s tem prikazala, kakšen pomen ima za Kolumbijce in kakšen pomen ima za državo. Z opisom kronologije razvoja trgovine z narkotiki bom predstavila mednarodne in domače dogodke, ki so pripomogli k hitremu razvoju trgovine z narkotiki v Kolumbiji. Raziskati želim tudi, kakšen je domet kokainskega gospodarstva danes oz. kje vse se v kolumbijski finančni bilanci pojavi denar, pridobljen iz trgovine z narkotiki. S tem bom preverila, kakšne posledice bi na kolumbijsko gospodarsko sliko imela potencialna ukinitvev trgovine z narkotiki.

Kolumbija je edina država na svetu, ki proizvaja in izvažata tri droge: kokain, heroin in marihuano. Začetki trgovine z narkotiki v Kolumbiji segajo v šestdeseta, ko je prvi val tihotapcev iz države izvažal marihuano. V sedemdesetih se je produkcija obrnila k bolj profitnemu kokainu, heroin pa je Kolumbija začela proizvajati šele pred kratkim. Kolumbija proizvede okoli 80 odstotkov vsega kokaina na svetu, medtem ko je produkcija heroina veliko manjša (1 odstotek leta 2002). Kljub temu je količina heroina, ki ga Kolumbija proizvede, pomembna predvsem za ameriški trg (Crisis Group Latin America Report 2005, 4).

Zaradi revščine in pomanjkanja alternativ so se kolumbijski kmetje hitro lotili produkcije narkotikov. Ko so ZDA v začetku sedemdesetih poostrile nadzor nad Mehiko, od koder je pred tem v Ameriko prišlo največ marihuane, je Kolumbija postala največja izvoznica marihuane za trg Združenih držav. Ob koncu desetletja je Kolumbija proizvedla kar 70 odstotkov vse marihuane za ameriški trg (Hanratty in Meditz 1988).

S tem, ko je Kolumbija v manj kot desetih letih postala najpomembnejša dobaviteljica marihuane za Ameriko, pa je trgovina z narkotiki v Kolumbiji postala pomemben vir zaslužka za njene državljane. Kolumbijci, ki so pred tem živeli v revščini in brez perspektive za boljšo prihodnost, so z vključitvijo v trgovino z narkotiki pridobili stopnjo ekonomske stabilnosti, ki je pred tem niso poznali. Produkcija in distribucija marihuane sta še prav posebej pozitiven vpliv imeli na obalna mesta, med njimi Barranquillo, Santa Marta in Riohacho, do večjih zaslužkov pa so prišli tudi kmetje, ki so začeli pridelovati marihuano (Hanratty in Meditz 1988).

Tako je v sedemdesetih letih kot posledica povečane produkcije marihuane v Kolumbiji prišlo do hitrega razcveta kmetijskega sektorja. V tem obdobju je kmetijstvo letno zabeležilo med šest- in osemodstotno gospodarsko rast (Bagley 1991, 90). Dodatno finančno injekcijo je panoga dobila s selitvijo celotne produkcijske verige kokaina v Kolumbijo. Kmetje so namesto marihuane začeli gojiti koko, v kolumbijskih gozdovih pa so bili zgrajeni laboratoriji za pridelavo kokaina. Prebivalci Kolumbije so postajali vse bolj odvisni od vključevanja v hitro rastoči črni trg (Bagley 1991, 90).

Ko je gospodarska recesija leta 1981 povzročila upad proizvodnje v praktično vseh sektorjih gospodarstva, je produkcija kokaina zaradi komercializacije droge v ZDA naraščala in poskrbela za preživetje prebivalstva, ki je med gospodarsko krizo izgubilo vse. Ker je drugih možnosti bilo vse manj ali pa niso ponujale enako visokih zaslužkov, se je kolumbijska delovna sila v tem obdobju pospešeno vključevala v trgovino z narkotiki (Bagley 1991, 90).

Z razvojem kokainskega gospodarstva se je v Kolumbiji razvil tudi sloj novih bogatašev. Ti so svoje bogastvo in družbeni status pridobili s sodelovanjem v trgovini z narkotiki kot člani kartelov ali kot njihovi sodelavci. Prihajali so iz vseh razredov kolumbijske družbe, saj v trgovini

z narkotiki stanovska delitev ni obstajala. Ker tovrstna izenačenost med prebivalci v Kolumbiji pred tem ni obstajala, je trgovina z narkotiki v očeh Kolumbijcev postala ena izmed redkih legitimnih poti iz revščine. Povečano tveganje sodelovanja v trgovini z narkotiki je bilo poplačano s pridobitvijo statusnih simbolov, kot so velike hiše in dobri avtomobili (Bagley 1991, 92–93). Sodelovanje v trgovini z narkotiki sicer ni pomenilo bogastva za vse. Medtem ko je nekaterim omogočala večje zaslužke, so se drugi (tukaj mislimo predvsem na kmete) vanjo vključili zaradi preživetja (Brodzinsky 2009). Trgovina z narkotiki je največ ljudi pridobila prav na območjih, kjer je bila prisotna najhujša revščina in so alternativni viri zaslužka (in preživetja) bili praktično neobstoječi (Bagley 1991, 92–93).

Sčasoma je trgovina z narkotiki postala vse bolj pomembna za kolumbijsko gospodarstvo in družbo. Ocene števila delavcev v trgovini z narkotiki se med različnimi viri močno razlikujejo, saj je težko voditi evidenco predvsem nad priseljenci in sezonskimi delavci, ki se pogosto vključujejo v trgovino z narkotiki na produkcijski ravni. MacGregor je v svojih raziskavah ugotovil, da je trgovina z narkotiki na višku produkcije (v osemdesetih) zaposlovala okoli 500.000 Kolumbijcev, kar je približno tri odstotni delež aktivne kolumbijske delovne sile (Mac Gregor 1993, 62). Po novejših ocenah kolumbijske vlade in UNODC je danes v Kolumbiji od trgovine z narkotiki odvisnih 68.000 gospodinjstev (O'Connor 96, 2009). O'Connor na tem mestu opozarja, da ne glede na to, da je relativno majhno število Kolumbijcev neposredno vključenih v trgovino z narkotiki, je denar, ki ga zaslužijo, izjemnega pomena za kolumbijsko gospodarstvo. Sicer pa je v Kolumbiji 125.000 hektarjev zemlje namenjene gojenju rastline koke, kar je okoli 67 odstotkov vseh svetovnih plantaž (Garcia 2000).

Trgovina z narkotiki v gospodarstvo vključuje ljudi, ki bi sicer bili brezposelni ali na robu revščine. Z zaposlitvijo v trgovini z narkotiki je tem ljudem omogočeno kupovanje potrošnih dobrin na trgu. Trgovina z narkotiki tako posredno vpliva tudi na povpraševanje po potrošnem blagu, saj v gospodarstvo vključuje ljudi, ki bi sicer iz njega bili izključeni (Bagley 1991, 90–91). Pri spopadanju s trgovino z narkotiki je tako izjemnega pomena predstavitev gospodarskih panog, ki bodo zaposlene v trgovini z narkotiki odvrnile stran od ilegalnih dejavnosti. Omogočeni zaslužki v nadomestnih panogah bi morali biti vsaj enaki zaslužkom, ki jih ponuja sodelovanje na črnem trgu. Največja težava na tem mestu je poiskati nadomestne kulture za

kmete, saj je malo verjetno, da bodo s katero koli drugo lahko zaslužili toliko, kot lahko zaslužijo z gojenjem koke (Crisis Group Latin America Report 2005, 2).

Denar, pridobljen v trgovini z narkotiki, je danes prisoten v praktično vseh gospodarskih panogah v Kolumbiji. Kolumbijski karteli so denar pred oblastmi skrivali v multinacionalnih podjetjih, medijskih hišah, farmacevtskih verigah in športnih klubih. S preusmerjanjem denarja v legalne panoge se je povečal vpliv kokainskega denarja v Kolumbiji. V grobem so kokainski karteli v osemdesetih zaslužili 4 milijarde dolarjev na leto in od tega okoli 1,5 milijarde vložili nazaj v Kolumbijo, kar predstavlja okrog štiri odstotke državnega BDP-ja. Če pa temu prištejemo še plače vseh zaposlenih, lahko tej številki dodamo še dodatnih tri in pol odstotka državnega BDP-ja (Mac Gregor 1993, 61).

Veliko kokainskega denarja so karteli skrili tudi v nepremičninski trg, kar je vplivalo predvsem na cene stanovanj v Bogoti, Caliju in Barranquilli (Bagley 1991, 92). V ruralni Kolumbiji je 30 odstotkov vseh obdelovalnih površin v lasti oseb, ki so tako ali drugače povezane s trgovino z narkotiki. Večina te zemlje je namenjena za živinorejo, konjerejo oz. kmetijske panoge z nizko delovno intenzivnostjo (Krauss 2009). Visoke cene nepremičnin, do katerih pride zaradi takšnega načina pranja kokainskega denarja, še dodatno prispevajo k družbeni neenakosti med Kolumbijci.

Večino denarja, zasluženega s trgovino z narkotiki, se danes investira in preusmerja v tujino ali pa vloži v luksuzne predmete in špekulativne finančne naložbe. Največji delež denarja se je v državo vrnil v devetdesetih, potem pa je ta količina začela upadati. Danes se večina denarja ne vrne v Kolumbijo, ampak ostane v mednarodnih finančnih tokovih (Garcia 2000). Kljub temu politični ekonomisti ugotavljajo, da se kokainski denar še vedno pojavlja v praktično vseh sektorjih kolumbijskega gospodarstva. Narko-organizacije ga skrivajo v piramidnih investicijah, med sabo nepovezanih komercialnih investicijah, gradbeništvu in blagu za široko potrošnjo (npr. bela tehnologija, televizije ali radijski prenosniki) (O'Connor 2011, 83). Velikih investicij je deležno tudi kmetijstvo, denar pa je namenjen predvsem za tehnologije, namenjene povečanju produktivnosti kolumbijskih kmetij (Garcia 2000).

O'Connor pojasnjuje, da kokainska industrija v absolutnih vrednostih sicer predstavlja le majhen delež kolumbijskega BDP-ja, vendar pa je povpraševanje po narkotikih neobčutljivo na tržna nihanja, kar pomeni, da so narkotiki bolj zanesljiva gospodarska panoga, kot je npr. kmetijstvo. Izpostavi tudi, da v trgovini z narkotiki upoštevamo eno samo dobrino ali največ tri, medtem ko druge gospodarske panoge (npr. kmetijstvo ali industrija) proizvedejo veliko večje število dobrin. Relativno narkotiki torej v Kolumbiji predstavljajo velik tržni delež (O'Connor 2009, 98). Danes je delež izvoženega kokaina skoraj enak deležu, ki ga imajo na trgu posamezne izvozne kulture, npr. banane, kava in rože, sicer eni izmed najpomembnejših kolumbijskih izvoznih produktov (Garcia 2000).

Dobička, razen od že omenjenih investicij, Kolumbija od kokaina nima. Država kokainskega denarja namreč ne more niti evidentirati niti obdavčiti (Garcia 2000). Kljub temu pa trgovina z narkotiki v Kolumbiji povzroča strukturne spremembe v kmetijstvu, saj kmetje pospešeno prehajajo iz tradicionalnih panog v gojenje koke, maka ali marihuane. Ker ostale kulture prinašajo kmetom veliko manjše zaslužke, je na nekaterih območjih Kolumbije celo začelo primanjkovati delovne sile za pridelovanje tradicionalnih kultur. Kmetje namesto banan, kave ali sladkorja gojijo rastline za pridelavo narkotikov, saj imajo na sicer nestabilnem trgu za svoj pridelek zagotovljenega kupca (Bagley 1991, 90–91). Gojenje koke ni več zgolj boljša alternativa manj donosnim kmetijskim panogam, ob slabšanju gospodarske klime postaja na nekaterih območjih v Kolumbiji edina možnost za preživetje lokalnega prebivalstva (Mac Gregor 1993, 66).

Po mnenju strokovnjakov največjo škodo kolumbijskemu gospodarstvu trgovina z narkotiki povzroči na področju neposrednih tujih investicij (Garcia 2000). Leta 2010 je v Kolumbijo preko neposrednih tujih investicij prišlo 6,8 milijard ameriških dolarjev (približno 2,8 odstotka BDP-ja⁹), kar je nekoliko manj kot leto pred tem, ko je Kolumbija prejela 7,2 milijardi ameriških dolarjev v neposrednih tujih investicijah (Betancourt 2010, 2).

---

⁹ Glej tabelo 4.1

Tabela 5.1: Neposredne tuje investicije (milijarde USD)

Država	2007	2008	2009	2010	2011
Kolumbija	9,1	10,6	7,2	6,8	13
Brazilija	34,6	45,1	25,9	48,4	ni podatkov
Peru	5,5	4,8	5,5	7,3	ni podatkov

Vir: United Nations conference on trade and development (2011).

Največ so v Kolumbijo investirale ZDA, za investicije najzanimivejše panoge kolumbijskega gospodarstva pa so proizvodnja tekstila in električnih aparatov, rudarstvo in energija (US Department of State). Opazna je močna koncentracija neposrednih tujih investicij v naftni industriji in rudarjenju, kamor je vsako leto usmerjenih približno 80 odstotkov neposrednih tujih investicij. Neposredne tuje investicije se koncentrirajo tudi geografsko, Bogota jih namreč dobi kar 77 odstotkov, medtem ko podeželje ostaja brez njih (Betancourt 2010, 2–3).

V Kolumbijo ni nikoli pritekalo veliko neposrednih tujih investicij (glej Tabela 5.1), za kar strokovnjaki deloma krivijo tudi trgovino z narkotiki. Vpliv trgovine z narkotiki na neposredne tuje investicije je empirično težko potrditi, Garcia pa meni, da bi Kolumbija s povečanjem socialno-politične stabilnosti lahko povečala priliv neposrednih tujih investicij na štiri odstotke BDP-ja. Po njegovem mnenju bi teoretično Kolumbija lahko samo z neposrednimi tujimi investicijami nadomestila potencialni finančni manko, ki bi ga povzročilo zmanjšanje obsega trgovine z narkotiki ali njena ukinitvev (Garcia 2000). Vendar pa se trenutno Kolumbija tujim investitorjem zdi nestabilna in nasilna ter zaradi tega neprivlačna za investicije (Mac Gregor 1993, 66).

V petdesetih letih svojega obstoja je trgovina z narkotiki dobro prodrla v vse sfere kolumbijskega gospodarstva in družbe. Naložbe, s katerimi so narko-organizacije skrivale svoj denar pred oblastmi, so imele velik vpliv na razvoj kolumbijskega gospodarstva: v določene panoge je namreč priteklo (in še priteka) veliko denarja, tovrstne investicije pa so v vseh teh letih močno vplivale na razvoj kolumbijskega gospodarstva, saj so ustvarile delovna mesta in povečale potrošnjo. Ker je kokainsko gospodarstvo neobčutljivo na tržna nihanja, je še bolj privlačno za

Kolumbijce, ki iščejo zaposlitev ali boljši zaslužek. Na drugi strani pa so negativne posledice, kot je npr. odsotnost velikih neposrednih tujih investicij, opazne šele na dolgi rok, saj upočasnjujejo razvoj države in zmanjšujejo njeno konkurenčnost.

6 Kolumbijska trgovina z narkotiki skozi teorije razvoja

V tem delu diplomske naloge bom prikazala, kako lahko s pomočjo obstoječih teorij razvoja bolje razumemo kolumbijsko situacijo. Z ugotovitvijo, katere teorije pridejo v poštev pri moji analizi in kako le-te razlagajo nerazvoj v Kolumbiji, bom odgovorila na eno izmed raziskovalnih vprašanj, hkrati pa raziskala, kateri elementi nerazvoja lahko dodatno pridejo v poštev za mojo diplomsko nalogo.

6.1 Teorije strukturnih sprememb in vzorcev

Teorije strukturnih sprememb in vzorcev pri razvoju držav poudarjajo mehanizme, ki omogočajo državam uspešen prehod iz tradicionalnih, na kmetijstvu temelječih gospodarstev, v modernejša gospodarstva, ki temeljijo na industriji (Smith in Todaro 2009, 68).

Za prehod v moderno industrializirano družbo mora vsaka država temeljno spremeniti strukturo svojega gospodarstva in povečati prihranke. Spremembe morajo biti uvedene na praktično vseh področjih gospodarskega cikla. Država mora za uspešen prehod med drugim spremeniti produkcijo, potrošnjo in mednarodno trgovino. Dodatno mora država primerno uravnavati socialno-ekonomske dejavnike, kot so npr. urbanizacija ter rast in porazdelitev delovne sile v državi (Smith in Todaro 2009, 74).

Državam lahko uspešen razvoj otežijo tako domače kot tudi mednarodne ovire. Med domače/notranje omejitve v državi spadajo npr. ekonomske omejitve, kot so pomanjkanje naravnih virov, prostorsko neugodno razporejena delovna sila, premalo razpoložljive delovne sile, neustrezne vladne politike in cilji. Uspešnost vsake države je odvisna prav od naštetih dejavnikov in ker se ti med državami razlikujejo, so različno razvite tudi države (Smith in Todaro 2009, 74).

Kolumbiji ne primanjkuje naravnih virov, prostora in delovne sile, manjka pa ji ustrezen institucionalni okvir, ki bi omogočil in usmerjal gospodarski razvoj v Kolumbiji. Robinson trdi, da so kolumbijske institucije *de facto* neučinkovite, ker so se oblikovale na podlagi družbene stanovske delitve v času španskega kolonializma in se do danes praktično niso spremenile. Kolumbijske elite, ki imajo politično moč za izboljšanje institucij, tega ne storijo, ker zaradi visokih plač, družbenega ugleda in "prirojene"¹⁰ politične moči vedno delujejo v imenu ohranjanja *statusa quo* (Robinson 2005, 7). Omenjene elite so praktično nedotakljive, saj medsebojno sodelujejo in druga drugo ščitijo ter se na tak način obnavljajo in ohranjajo (Robinson 2005, 11). Kolumbijske institucije ostajajo neučinkovite pri naslavljanju za Kolumbijo temeljnih vprašanj, med drugim tudi problema z narkotiki, trdi Robinson.

Poleg tega sta razvoj in integracija kokainskega gospodarstva v vse plasti družbe povzročila dodatne nestabilnosti v Kolumbiji (Robinson 2005, 3). Na institucije sta močan vpliv imela predvsem nasilje in korupcija, ki sta že tako rigidne institucije še dodatno oslabila (Hanratty in Meditz 1988).

Med mednarodne ovire razvoja teorije strukturnih sprememb in vzorcev štejejo (ne)dostop do zunanjega kapitala, tehnologije in mednarodne trgovine (Smith in Todaro 2009, 74). Problem kolumbijskega izvoza je njegova močna odvisnost od Venezuele in Združenih držav Amerike, kar se je izkazalo za neugodno predvsem v luči trenutne globalne ekonomske klime in recesije. Kot sem že predstavila v poglavju o kolumbijskem gospodarstvu, recesija ni vplivala samo na kolumbijski izvoz, ampak je posledice pustila tudi na področju neposrednih tujih investicij, vse to pa se je odrazilo v negativni gospodarski rasti. Nadaljevanje recesije lahko za Kolumbijo pomeni še dodatno zmanjšanje izvoza, manj investicij in nižjo gospodarsko rast, kar pomeni večjo stopnjo nezaposlenosti in več revščine, ki na boj s trgovino z narkotiki delujeta neugodno. Več revščine namreč pomeni manj sredstev za javne dobrine, kot sta šolstvo in zdravstvo, iz česar sledi povečanje neenakosti med revnimi in bogatimi. Revščina, pomanjkanje priložnosti in

---

¹⁰ V družbah z rigidno stanovsko delitvijo se politična moč deli na podlagi tradicije; višji stanovi imajo vpliv na politične odločitve, nižji pa ne. Politična moč je v takih družbah premo sorazmerna z ekonomskim premoženjem (Shortell 2001).

neenakost med prebivalci pa so dobra podlaga za trgovino z narkotiki (te Velde 2008, 4). Slednja odganja tuje investicije, saj se investitorji bojijo vlagati v državo, ki je povsem prežeta s korupcijo in nasiljem (Hanratty in Meditz 1988).

Teorije strukturnih sprememb in vzorcev nam tako ponudijo različne razloge, zaradi katerih kolumbijsko gospodarstvo ni uspešno in zaradi katerih je posledično bolj uspešna trgovina z narkotiki. Na podlagi te teorije lahko ugotovim, da na (ne)razvoj države vplivajo dejavniki, kot so velikost in naravni viri, funkcionalne državne institucije in neenakost med prebivalci. Kolumbija bi se lažje spopadala s trgovino z narkotiki, če bi imela bolj funkcionalno gospodarstvo, ki bi vsem Kolumbijcem omogočilo določeno stopnjo blaginje in izhod iz revščine. Drugi razlogi za nerazvoj pa po mnenju teoretikov strukturnih sprememb in vzorcev izhajajo iz vpletenosti v mednarodne trge in gospodarstvo, na katerega država nima vedno vpliva. Recesija, ki je leta 2008 močno prizadela ZDA, je velik udarec zadala tudi kolumbijskemu gospodarstvu, saj so so ZDA največja kolumbijska investicijska in izvozna partnerica.

6.2 Teorije mednarodne odvisnosti

Ta skupina teorij države v razvoju in države tretjega sveta obravnava kot nemočne ujetnice domačih ali mednarodnih, institucionalnih, političnih in ekonomskih okoliščin. Nerazvite države so obsojene na trajno odvisnost od najrazvitejših (Smith in Todaro 2009, 78).

6.2.1 Model neokolonialne odvisnosti

Teorija odvisnosti izhaja iz predpostavke, da obstoječe razlike med razvitimi in nerazvitimi državami izvirajo že iz časa kolonizacije, ko se je v kolonijah razvoj gospodarstva podredil strukturi in zahtevam kolonizatorjev – tj. države matice. Periferija (države v razvoju) je služila matici kot dobaviteljica surovin in primarnih produktov ter kot trg za proizvode matice. Posledično tudi po doseženi politični neodvisnosti te države niso stopile na pot gospodarske neodvisnosti, saj je bila njihova produkcija ozko usmerjena v zadovoljitev potreb nekdanjih kolonizatorjev (Smithin Todaro 2009, 78). V novodobnem kapitalističnem sistemu se ti odnosi

niso spremenili, saj so razvite države odvisne od surovin, ki jih črpajo iz svojih nekdanjih kolonij. Ker jih lahko izkoriščajo za surovine, dobrine ali delovno silo, si najrazvitejše države pogosto celo prizadevajo za ohranitev *statusa quo*. V primeru hitrega razvoja nerazvitih držav bi bile najbolj ogrožene ravno danes najbolj razvite (Smith in Todaro, 79). Podobno kot lahko politične in gospodarske elite na mikro ravni obdržijo nespremenjen položaj, imajo najrazvitejše države na razpolago sredstva in mehanizme, ki lahko vplivajo na razvoj manj razvitih.

Po podatkih US Department of State je kolumbijski izvoz leta 2010 obsegal 39 milijard ameriških dolarjev, kar predstavlja okoli 13 odstotkov kolumbijskega BDP-ja. Uvoz na letni ravni predstavlja približno 15 procentov kolumbijskega BDP-ja. Najpomembnejše izvozne dobrine v Kolumbiji so nafta, kava, premog, nikelj, dragi kamni, banane in rože, Kolumbija pa ima največje partnerice v Ameriki, Evropi, Kitajski in Ekvadorju (US Department of State). Dobrine, ki jih Kolumbija izvažata, so tipičen primer dobrin, ki jih Kolumbija ustvarja za potrebe izvoznih trgov. Kot pomembna izvozna dobrina, ki je še povečala kolumbijsko odvisnost (predvsem od ZDA), se je uveljavil tudi kokain. Samo 0,7 % Kolumbijcev uporablja kokain (sem so vštetih tako rekreativni uporabniki kot tudi odvisniki), medtem ko je v ZDA 2,8 % kokainskih uporabnikov (Cano 2010). Kokain je torej še ena "dobrina", ki je v Kolumbiji ustvarjena za izvoz.

Kokainska industrija na letni ravni dosega zgolj okoli 1,5 odstotka državnega GDP-ja in delež je konstanten in neobčutljiv na tržna nihanja (O'Connor 2009, 95). Zaradi svoje stabilne donosnosti trgovina z narkotiki ne izgublja svoje privlačnosti za Kolumbijce, posledično pa se večja odvisnost Kolumbije od Združenih držav Amerike kot najpomembnejšega kolumbijskega kokainskega trga. Ko se je v t. i. "kokainskem desetletju"¹¹ produkcija in distribucija kokaina v celoti preselila v Kolumbijo, je ta postala bolj odvisna od Združenih držav Amerike kot kadar koli prej (Villar 2007, 99).

Še prav posebej se je pomembnost kokaina za Kolumbijo pokazala v osemdesetih letih, ko je območje Latinske Amerike zajela huda finančna recesija. Salomon Kalmonovitz, ekonomist

---

¹¹ Gospodarska kriza 80-ih let, ki jo sicer imenujemo "izgubljeno desetletje", se v Kolumbiji imenuje "desetletje kokaina", saj so se v tistem obdobju okrepili kokainski karteli.

kolumbijske Centralne banke, je dejal:”Kokain je preprečil popoln zlom plačilne balance, ki bi državo potisnil hiper-inflacijo in hiper-devalvacijo, kot se je zgodilo drugod na območju” (Villar 2007, 102). V istem obdobju se je v ZDA namreč povečalo povpraševanje po kolumbijskem kokainu, produkcija pa je dvigu povpraševanja sledila.

S svojo širitvijo je trgovina z narkotiki določenim družbenim skupinam v obeh državah prinesla velike zasluške. MacGregor ocenjuje, da se je izvoz kokaina med leti 1976 in 1987 povečal iz 1 na 4,5 milijarde ameriških dolarjev letno (MacGregor 1993, 59-60). T. i. narkoboržuazija¹² je svoj denar in politični vpliv namenila zaščiti in razvoju trgovine z narkotiki (Villar 2007, 105). Z oblikovanjem razreda narkoboržuazije na obeh straneh je prišlo do razmerja izkoriščanja Kolumbije s strani ZDA, ki so se mu v bran postavile prav elite, ki so od njega imele največ. Kolumbijska narkoboržuazija za svoj obstoj potrebuje ameriško, ta pa prav tako potrebuje kolumbijsko.

Združeni narodi svetovno trgovino z narkotiki opisujejo kot samoobnovljiv mehanizem: ko se najde kupec in ko uporabniki postanejo zasvojeni, imajo dobavitelji vedno zagotovljeno povpraševanje po svojem “blagu” (Villar 2007, 105). Protikokainske zakone pišejo iste elite, katerih bogastvo in preživetje sta odvisna od trgovine z narkotiki. Spremembe so nemogoče in *status quo* se ohranja skozi generacije. Zakoni kolumbijske vlade še dodatno krepijo obstoječa razmerja, v katerih se kolumbijsko podeželje izkorišča za les, nafto in kokain. Narkoboržuazija v ZDA in Kolumbiji bogati na račun kolumbijskih delavcev in kmetov, ki živijo v bedi ter so na milost in nemilost prepuščeni trgovini z narkotiki in kolumbijski državljanski vojni (Villar 2007, 119).

Kolumbijsko kokainsko gospodarstvo Kolumbijo postavlja v odnos odvisnosti. Na makro ravni je to odvisnost od Združenih držav Amerike, na mikro ravni pa od lastnih narko-elit, ki ščitijo trgovino z narkotiki in ohranjajo njen vpliv v Kolumbiji. V trgovini z narkotiki delujejo različne družbene skupine in nekatere izmed njih imajo družbeni in politični vpliv. Dokler bodo narko-elite močne in odvisne od trgovine z narkotiki, se njen obseg v Kolumbiji ne bo zmanjšal.

---

¹² Obstajajo celo pričevanja, ki z največjimi kokainskimi karteli v Kolumbiji povezujejo ameriško obveščevalno agencijo CIA (Villar 2007, 100).

6.2.2 Teorija dvojnega razvoja

Po mnenju teoretikov dualizma je nerazvoj posledica okoliščin, v katerih so nekateri vedno superiorni in drugi inferiorni in v katerih se te razlike sčasoma povečujejo. Takšne razlike lahko obstajajo na meddržavni ravni, znotraj držav pa nastanejo, ko se zaradi revščine in pomanjkanja priložnost v neki državi vzpostavi sekundarno gospodarstvo kot nadomestilo in podaljšek obstoječega gospodarskega sistema (Smith in Todaro 2009, 81). Prav huda revščina in neenakomerna porazdelitev bogastva ter sredstev sta v Kolumbiji povzročila razvoj močnega neformalnega in celo ilegalnega sektorja, ki se ukvarja z narkotiki. Kjer ljudje nimajo možnosti za preživetje, hitreje pograbi vsakršno priložnost za delo, četudi gre za ilegalno dejavnost na črnem trgu in četudi delajo pod neustreznimi pogoji (Castels in Portes 1989, 29).

Ilegalnost sicer ni nujna značilnost neformalnega gospodarstva, ki ga Swaminathan opredeli kot gospodarstvo, ki obstaja zunaj organizirane korporacije ali podjetja in je neregulirano s strani države. Posledično je tovrstna neformalna gospodarska dejavnost oproščena državnih terjatev, delavci v njej pa nimajo nobene formalne zaščite ali bonitet (Swaminathan 1991, 1).

Države, v katerih se je oblikoval močan neformalni sektor, posledično nimajo oblikovanega delavskega razreda, saj ta nikoli ni bil dovolj močan, da bi oblikoval razredno zavest (Castels in Portes 1989, 31). Kolumbijski kmetje, ki gojijo koko, tako nimajo občutka, da so si med sabo podobni, v trgovino z narkotiki so se vključili, ker niso imeli druge izbire.

Teorije dualizma nam predstavijo kolumbijsko kokainsko gospodarstvo kot naravni podaljšek gospodarstva, v katerem ni dovolj delovnih mest za preživetje vseh. Dokler prebivalci Kolumbije ne bodo mogli najti zaposlitve na formalnem trgu, bo kokainsko gospodarstvo vedno imelo na razpolago dovolj delovne sile. Slednja nikoli ne bo zahtevala delavskih pravic in boljših pogojev dela, saj nima nobene prave izbire.

Na podlagi pregleda teorij lahko ugotovim, da se je kolumbijska pot razvoja oblikovala tako zaradi domačih kot zaradi zunanjih dejavnikov. Teorija strukturnih sprememb in vzorcev ter teorija mednarodne odvisnosti se bolj osredotočata na zunanje dejavnike: prva na obstoj

mednarodnih ovir, ki onemogočajo boljši kolumbijski razvoj in na katere država nima vpliva, druga pa na nujnost obstoja odnosa izkoriščanja s strani bogatejših držav za obstoj kapitalističnega sistema, ki sega že v čas pred kolumbijsko osamosvojitvijo. Na drugi strani pa teorija dualizma bolj izpostavlja notranje vzroke in razloge za nerazvoj išče na domačih tleh. Kolumbijski črni trg se je razvil zaradi neučinkovitega gospodarstva, s svojim razvojem pa je Kolumbijo postavil v odnos odvisnosti. Kolumbija je na makro ravni odvisna od Združenih držav Amerike, na mikro ravni pa od lastnih narko-elit, ki ščitijo trgovino z narkotiki in ohranjajo njen vpliv v Kolumbiji. Teorije strukturnih sprememb in vzorcev nam tako ponudijo različne razloge, zaradi katerih kolumbijsko gospodarstvo ni uspešno in zaradi katerih je posledično bolj uspešna trgovina z narkotiki. Na podlagi te teorije lahko ugotovim, da na (ne)razvoj države vplivajo dejavniki, kot so velikost in naravni viri, funkcionalne državne institucije in neenakost med prebivalci. Kolumbija bi se lažje spopadala s trgovino z narkotiki, če bi imela bolj funkcionalno gospodarstvo, ki bi vsem Kolumbijcem omogočilo določeno stopnjo blaginje in izhod iz revščine. Drugi razlogi za nerazvoj pa po mnenju teoretikov strukturnih sprememb in vzorcev izhajajo iz vpletenosti v mednarodne trge in gospodarstvo, na katerega država nima vedno vpliva. Recesija, ki je leta 2008 močno prizadela ZDA, je velik udarec zadala tudi kolumbijskemu gospodarstvu, saj so so ZDA največja kolumbijska investicijska in izvozna partnerica.

Razvojne teorije opozarjajo vsaka na svoj skupek dejavnikov, ki Kolumbijo omejujejo pri razvoju.

7 Kolumbijske narko-organizacije

V tem delu diplomske naloge bom poleg narko-elit, o katerih sem že pisala, predstavila še ostale akterje, ki se v Kolumbiji ukvarjajo ali pa so se ukvarjali z narkotiki. S tem bom pojasnila vpliv, ki so ga imeli na razvoj države in kako so v Kolumbiji sistematično izpopolnili in učvrstili trgovino z narkotiki. V tem delu diplomske naloge bom odgovorila na raziskovalni vprašanji o pomembnih akterjih v kolumbijski trgovini z narkotiki in o vlogi državljskega konflikta pri ohranjanju kokainskega gospodarstva.

Na začetku so kolumbijsko tihotapsko mrežo vodile v Miamiu živeče kubanske kriminalne organizacije. S prehodom produkcije od marihuane h kokainu so se v Kolumbiji oblikovale domače kriminalne organizacije, ki so prevzele produkcijo in distribucijo narkotikov (Otis 2000). Te organizacije so se imenovali karteli, obvladovali pa so celotno kolumbijsko kokainsko dejavnost od sedemdesetih do začetka devetdesetih let, ter v Kolumbiji učvrstili kokainsko gospodarstvo (Mac Gregor 1993, 42).

7.1 Kartel Medellin

Kartel Medellin (imenovan po kolumbijskem mestu, iz katerega je izviral) so vodili znani kolumbijski kokainski šef Pablo Escobar, brata Ochoa Vázquez in Carlos Lehder Rivas. Kokainski baroni so s kartelom želeli preko boljše organizirane produkcije doseči ekonomije obsega, s katerimi bi lahko zadostili povpraševanje Združenih držav Amerike po kokainu. Ko je Pablo Escobar predstavil koko kmetom na kolumbijskem podeželju, je skupaj z njo prinesel obljube o hitrem zaslužku in kmete s tem spodbudil pri gojenju rastline (Otis 2000).

Ameriška Drug Enforcement Administration (od tukaj DEA) se je s kartelom Medellin prvič srečala leta 1977, kar je relativno zgodaj. Medellinov največji konkurent, kartel Cali, je namreč ostal neopazen vse do devetdesetih. Anonimnost Medellina ni bila mogoča zaradi kartelnih nasilnih operacij. Kartel je s svojimi nasprotniki v državi obračunaval nasilno; z grožnjami in umori. Kdor koli se je kartelu uprl oz. ni deloval v skladu z njegovo politiko, je s tem tvegjal svoje življenje in življenja svojih bližnjih. Najpogostejše tarče Medellina so bili sodniki, novinarji in tožilci, ki so se ukvarjali s trgovino z narkotiki. Večji, kot je Medellin bil, bolj nasilne so postajale njegove tehnike poslovanja (Hanratty in Meditz 1988).

Nasilje je kartelu sledilo povsod. Ko se je konec sedemdesetih Medellin nameril popolnoma prevzeti ameriški trg, se je v južni Floridi začelo obdobje "kokainskih vojn", v katerih je umrlo tudi po sto ljudi na dan (The Medellin Traveler Group 2007). Po končanih spopadih za tržišče je Medellin leta 1981 postal glavni dobavitelj kokaina za Severno Ameriko (Hanratty in Meditz 1988). V naslednjih desetih letih je Medellin obvladoval okoli osemdesetodstotni delež kokainskih pošiljk, namenjenih v Združene države Amerike, Mehiko, Puerto Rico in

Dominikansko republiko, Medellinove pošiljke pa so dosegle tudi Azijo (The Medellin Traveler Group 2007).

Dobičke je kartel vlagal nazaj v modernizacijo proizvodnje, zaradi česar se je pospešeno širil v Kolumbiji in južno od Andov. Veliko količino investicij je Medellin usmeril tudi v letalski transport, ladje ter radijsko tehnologijo. Na tak način je izpopolnil svoje tihotapske poti in razvil tehnologijo, s katero so se člani kartela lažje izogibali roki zakona (Hanratty in Meditz 1988).

Medtem ko se je nasilje v Ameriki z Medellinovim prevzemom kokainskega trga umirilo, se je v Kolumbiji šele začelo. Medellin je svoje ljudi, posle in denar ščutil za vsako ceno; znan je postal pod sloganom "plata o plomo" (podkupnina ali smrt). Escobar je neposlušne člane kartela pogosto pobijal kar sam, umore pa je naročil za vsakogar, ki je po njegovem mnenju predstavljal grožnjo Medellinovemu kokainskemu imperiju (The Medellin Traveler Group 2007).

Obdobje kartela Medellin so strokovnjaki poimenovali obdobje narko-terorizma, Escobarju in njegovim sodelavcem pa se med drugim pripisuje umor treh predsedniških kandidatov ter podtaknjeni bombi na letu Avianca 203¹³ in pred policijsko postajo v središču Bogote leta 1989¹⁴. Medellinski kartel naj bi bil odgovoren tudi za masaker na kolumbijskem višjem sodišču,¹⁵ v katerem je bilo umorjenih več kot pol sodnikov sodišča (The Medellin Traveler Group 2007).

Pablo Escobar se je kolumbijskim oblastem predal, ko je Kolumbija z ZDA podpisala pogodbo o izročanju, pod pogojem, da ga kolumbijske oblasti obdržijo v Kolumbiji. Do leta 1992 je

---

¹³ Na strmoglavljenem letalu naj bi bil predsedniški kandidat Cesar Gaviria, zaradi česar je kartel Medellin tudi napadel letalo. Gaviria zaradi spremembe načrtov ni poletel z letalom, v napadu pa je umrlo vseh 110 potnikov in članov posadke (Valencia 2009).

¹⁴ Kartel Medellin je bombo pred policijsko postajo v Bogoti podtaknil kot odgovor na obljube kolumbijske oblasti, da bo bolj strogo nastopila proti trgovini z narkotiki. V napadu je umrlo 25 ljudi, več sto pa je bilo ranjenih (New York Times 1989).

¹⁵ Razlog za napad na sodišče je bilo obravnavanje ustavnosti pogodbe v nastajanju, ki bi Kolumbiji dovoljevala predajo storilcev kriminalnih dejanj Združenim državam Amerike. Slednje so v želji, da bi prekinile dotok droge z andskega območja, vse bolj posegale v notranje zadeve Kolumbije. Pogodbo sta državi podpisali leta 1990 (Otis 2000).

Escobar svoje posle nemoteno vodil iz zavora, ko pa so mu oblasti želele to preprečiti s premestitvijo v strožje varovani zapor, je pobegnil. Njegov pobeg je sprožil enega največjih pregonov v zgodovini, v katerega so bile poleg kolumbijske vlade vključene ameriške agencije CIA, FBI, DEA, ameriški vojaški skupini Delta Force in Navy Seals, kolumbijska vojska, profesionalni morilci kartela Cali in skupine samopoklicanih nosilcev pravice. Escobar se je pred vsemi uspešno skrival šestnajst mesecev, decembra 1994 pa je bil ustreljen na strehi ene izmed svojih varnih hiš. S smrtjo Pabla Escobarja je bilo konec tudi kartela Medellin in obdobja kolumbijskega narkoterorizma (The Medellin Traveler Group 2007).

7.2 Kartel Cali

Tudi začetki kartela Cali segajo v zgodnja sedemdeseta, ko so ga ustanovili brata Gilberto in Miguel Rodriguez-Orejuela in Jose Santacruz-Londono. Cali je nastal kot konkurenčni kartel takrat že delujočemu kartelu Medellin. Za razliko od slednjega, katerega vodje so bili povzpelniki iz nižjih družbenih slojev v Kolumbiji, so bili vsi ustanovitelji kartela Cali bogati in ugledni člani višjih družbenih slojev (Mumford 1991, 62).

Kokainski kartel Cali se je oblikoval na že obstoječi kriminalni organizaciji Las Chemas, ki se je ukvarjala predvsem s ponarejanjem dokumentov in ugrabitvami. Vodja omenjene skupine je bil Luis Fernando Tamayo Garcia, ki je tudi prvi preusmeril investicije Las Chemas v tihotapljenje drog. Kartel je sprva tihotapil marihuano, sčasoma pa se je dejavnost skupine v celoti usmerila na produkcijo in distribucijo kokaina (Chepesiuk 2003, 23–26).

Struktura kartela je bila kompleksno organizirana. Na čelu organizacije sta bila brata Rodriguez-Orejuela, Gilberto je bil odgovoren za strateški in dolgoročni razvoj organizacije, mlajši brat Miguel pa je skrbel za dnevne potrebe organizacije. Brata sta hitro pridobila sloves tihotapskih specialistov. Tretji vodilni član kartela Jose Santacruz-Londono je bil odgovoren za vzpostavljanje distribucijskih celic v Združenih državah Amerike (DEA 2004). Organizacija je delovala s pomočjo številnih manjših celic, ki so delovale precej samostojno, redno pa so morale poročati odgovornemu na njihovem področju ("celleno") (Washington 1991). Kartel je bil razdeljen na pet skupin, ki so pokrivalo vsaka svoje področje: skupina za tihotapljenje,

oborožena skupina, politična skupina, finančna skupina in pravna skupina (Coghlan 2004, 132). Takšna organizacija je voditeljem kartela omogočila, da so vedno vedeli, kaj se dogaja z vsako posamezno pošiljko. Vodilni so imeli nadzor nad sleherno fazo tihotapskega procesa, od produkcije kokaina do transporta, financ in komunikacij (DEA 2004).

Medtem ko je Escobar za svoj vstop na ameriški trg uporabil Florido, se je Cali usmeril na vzhodno obalo Amerike in svoje distribucijsko središče vzpostavil v New Yorku. Calijev prodor na ameriški trg je sovpadel z Medellinovimi kokainskimi vojnami v Miamiu, kar je zaposlilo agencijo DEA. Cali je zato svojo mrežo na vzhodni obali Amerike¹⁶ vzpostavil bolj ali manj brez vmešavanja ameriških oblasti (Chepesiuk 2003, 32).

Tudi s kolumbijsko vlado kartel Cali na začetku ni imel velikih težav. Ker so ustanovni člani kartela prihajali iz višjih slojev kolumbijske družbe, so poleg denarja za podkupnine imeli tudi neposreden dostop do kolumbijskih družbenih elit¹⁷, zaradi česar je bil sam proces podkupovanja preprostejši za Cali kot za Medellin (Davenport-Hines 2004, 435). Na vrhuncu svoje moči je kartel Cali zaposloval ali s podkupninami obvladoval okoli 3000 ljudi v Kolumbiji (Allum in Siebert 2003, 100).

Zaledje v vrhovih kolumbijske družbe je bilo za kartel Cali ključnega pomena. S pomočjo kolumbijskih političnih in gospodarskih elit si je kartel med Kolumbijci zgradil podobo investitorja v prihodnost države¹⁸ (DEA 2004). Vendar pa posli bratov Rodriguez-Orejuela niso potekali povsem brez nasilnih obračunov; pogosto je bilo nasilje nad kmeti in drugimi manj pomembnimi člani kartela. Znano je npr.: da je bilo v mednarodnih operacijah kartela dovoljeno delovati samo članom, ki so v Kolumbiji imeli družine. Z grožnjo umora družine je kartel

---

¹⁶ Tihotapsko mrežo je v New Yorku za Cali vzpostavil Helmer "Pacho" Herrera (Chepesiuk 2003, 32).

¹⁷ Kartel Cali je imel ogromen vpliv na kolumbijske elite, kokainski denar calijskega kartela je financiral celo predsedniško kampanjo Ernesta Samperja (Dydyński 2003, 18).

¹⁸ V sodelovanju z mestno buržuazijo je Cali ustanovil skupino za očiščenje ulic mesta. Morilski pohod je napovedal marginalnim skupinam, kot so npr. prostitutke, ulični otroci, tatovi in brezdomci, na veliko pa je moril tudi med homoseksualci. Na trupla umorjenih marginalcev so Calijeви morilci vrezali besede "Cali limpia, Cali linda", kar pomeni "Čisti Cali, lep Cali" (Castells 2000, 204).

motiviral potujočega člana k poslušnosti in doslednemu izpolnjevanju navodil (Davenport-Hines 2004, 435).

V Kolumbijo je Cali prinesel velike količine denarja, ki so ga voditelji kartela investirali v določene gospodarske panoge. V Kolumbiji so ustanovili Grupo Radial Colombiano, mrežo več kot tridesetih radijskih postaj in farmacevtsko verigo imenovano Drogas la Rebaja, ki je na svojem vrhuncu štela več kot štiristo lekarn in zaposlitev nudila več kot 4000 ljudem (Allum in Siebert 2003, 99). S pomočjo investicij je kartel Cali pral ilegalno pridobljen denar, hkrati pa pridobival ugled med Kolumbijci, ki so jim investicije pomagale. Pranje denarja je za Cali postalo preprostejše, ko je vodja kartela Gilberto Rodriguez Orejuela postal predsednik banke Banco de Trabajadores. Omenjena banka je finančno zatočišče nudila tudi Medellinskemu kartelu (Chepesiuk 2003, 64). Po podatkih ameriške agencije DEA je na svojem vrhuncu kartel Cali zaslužil 2 do 3 milijardi dolarjev letno in poskrbel za 90 odstotkov zalog svetovnega kokaina. Največji delež calijskega kokaina se je prodal v Evropi, kjer je kartel na trgu imel kar osemdesetodstotni delež (O'Neill in Hernandez 2004).

Po padcu Escobarjeve kokainske mreže sta kolumbijska in ameriška vlada začeli pospešeno posegati v posle kartela Cali, kar je pripeljalo tudi do njegovega razpada in aretacije kartelnih lobistov ter političnih sodelavcev. Ključni preobrat v ameriškem odnosu do kartela Cali se je zgodil, ko je prišlo do razkritja, da je kartel sofinanciral predsedniško kampanjo Ernesta Samperja.¹⁹ Ameriška akcija se je končala z aretacijo bratov Rodriguez-Orejuela, zasegom več kot 47.000 kilogramov kokaina in 15 milijonov dolarjev kokainskega denarja. Zaprti člani kartela so bili obdolženi tihotapljenja 200.000 kilogramov kokaina in pranja 2 milijard dolarjev v letih med 1983 in 1995. Po aretaciji glavnih članov je kartel Cali razpadel (USICE 2005).

---

¹⁹ Leta 1994 je DEA razkrila sodelovanje med kartelom Cali in predsedniškim kandidatom Ernestom Samperjem. Slednji je v bitki za predsedništvo izčrpal svoja finančna sredstva pred drugim krogom volitev proti Andresu Pastrani. Calijski šefi so na predsedniškem stolu želeli kandidata, ki bi jim pomagal pri predaji kartelskih šefov oblastem in poskrbel, da bi le-ti dobili nizke zaporne kazni. Ko je Pastrana zavrnil sodelovanje s Calijem, je kartel denar ponudili Samperju. Za kampanjo je Cali namenil okoli 4 milijone USD, kartel pa je organiziral tudi Samperjev promocijski material in znanim kolumbijskim nogometašem plačal sodelovanje v kampanji (Chepesiuk 2003, 188–191).

7.3 Tretji val kokainskih tihotapcev

Po padcu velikih kartelov so na čelo kolumbijske trgovine z narkotiki stopili t. i. "baby karteli". Tretji (ali po nekaterih ocenah četrti, če za prvi val štejemo tihotapce marihuane) val tihotapcev danes deluje v obliki ohlapno strukturiranih organizacij, s pomočjo manjših in popolnoma avtonomnih celic, ki se zgolj po potrebi povežejo med sabo in koordinirajo svojo dejavnost. Zaradi napredka preprosto dostopne komunikacijske tehnologije celice danes vse lažje komunicirajo med sabo, oblasti pa imajo zaradi tega še dodatno oteženo delo (Otis 2000).

Danes v Kolumbiji deluje med 350 in 400 takšnih kartelov (Crisis Group Latin America Report 2005, 16). Medtem ko so v času že obravnavanih velikih kartelov imena in dejavnost njihovih glavnih članov oblastem bili znani, so člani današnjih kartelov previdnejši in manj opazni. Veliko jih ima univerzitetno izobrazbo, svoje premoženje pa prikrivajo ali usmerjajo v tujino in se s tem izognejo sumničavosti oblasti (Otis 2000). Zaradi stroge diskretnosti članov kartelov obveščevalne službe niti ne vedo, kdo točno sploh sodeluje v kolumbijski trgovini z narkotiki. Ohlapno strukturirana mreža, iz katere je ta sestavljena, je oblastem prej kot kar koli drugega velika uganka. Karteli štejejo malo članov (med 10 in 50), ki med sabo sodelujejo samo po potrebi oz. kadar koli je potrebna koordinacija večjih pošiljk drog. Za posamezne operacije najemajo zunanje sodelavce, ki sicer o dejavnosti kartela ne vedo ničesar. Prekinitev posamezne operacije tako ne pomeni nujno tudi dejanske ohromitve kartela²⁰ oz. njegovega razpada (Otis 2000). "Baby kartelom" ni v interesu nadzor nad celotno produkcijsko in izvozno verigo (Crisis Group Latin America Report 2005, 16). Znotraj kartela so funkcije in pooblastila natančno določeni, člani kartelov pa imajo visoko specializirane naloge; nekateri imajo pregled nad gojenjem koke, drugi nadzorujejo laboratorije za proizvodnjo kokaina, tretji pa urejajo vse zadeve, povezane s tihotapskimi potmi (Chalk 2011, 23).

---

²⁰ Leta 1999 je sodelovanje ameriških in kolumbijskih obveščevalnih sil, imenovano "Operacija Millenium", pripeljalo do prodora v delovanje skupine Alejandro Bernal, enega izmed "baby kartelov". Aretacija članov skupine, ki je samo v letu 1999 v Združene države Amerike vsak mesec pretihotapila med 20 in 30 tonami kokaina, je pokazala, da je bila ta skupina dejansko samo manjša celica v ohlapno strukturirani mreži. Po aretaciji skupine Alejandro Bernal je eden izmed uradnikov CIE izjavil: "Ocenjujemo, da je v Kolumbiji več sto majhnih kartelov, ki delujejo na atomiziran način, kot je to počela skupina Bernal, in nam sploh niso znani." (Chalk in Rabasa 2001, 14–16).

Po ocenah CIE novodobni kolumbijski karteli ustvarijo in v ZDA ter Evropo pretihotapijo veliko večje količine drog kot njihovi predhodniki (Otis 2000). Za zdaj sta največja trga za kolumbijske narkotike še vedno Združene države Amerike in Evropa, kot pomembna trga pa se počasi vzpostavljata tudi Zahodna Afrika in pacifiška Azija. “Baby karteli” izredno agresivno iščejo nove trge in izvozne poti, tako da je v prihodnjih letih pričakovana dodatna širitev v Azijo in Afriko. US Department of Justice opozarja, da kolumbijski “baby karteli” ciljajo predvsem na države z veliko korupcije in slabo urejenimi pravosodnimi in kazenskimi sistemi. V njih vidijo potencialna varna zavetišča, iz katerih bodo koordinirali operacije na novih trgih. Povezujejo se z organiziranim kriminalom v tujih državah, nekateri izmed njih pa sodelujejo tudi s terorističnimi skupinami (Seelke in drugi 2010, 4).

7.4 Kolumbijska državljanska vojna in trgovina z narkotiki

Trgovino z narkotiki v Kolumbiji danes še dodatno utrjuje kolumbijska državljanska vojna, ki z vključevanjem v produkcijo in trgovanje z narkotiki financira svoje operacije. Kolumbijska državljanska vojna je starejša od kokainskega gospodarstva države, začela se je namreč leta 1958, ko so se po La Violenci²¹ mobilizirali levičarski uporniki (Driver 2001). Ko so narkotiki v Kolumbiji postali donosen posel in še prav posebej, ko so se v 80-ih oblikovali veliki narko-karteli, sta državljanska vojna in trgovina z narkotiki postali tesno prepleteni. Povezanost državljanske vojne in trgovine z narkotiki se je do danes samo še okrepila (Leech 2000).

V kolumbijsko državljansko vojno so danes vpletene tri strani: gverilska skupina Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo (Od tukaj FARC), Ejército de Liberación Nacional (od tukaj ELN) in paramilitarne enote, ki sta jih mobilizirali ameriška in kolumbijska vlada, največja izmed njih je Autodefensas Unidas de Colombia (od tukaj AUC).

---

²¹ La Violencia je 18 let trajajoča kolumbijska državljanska vojna, ki se je začela leta 1948 z umorom kolumbijskega populističnega voditelja Gaitána in končala z vojaškim prevzemom oblasti leta 1953 (Country Studies US:Colombia 2011).

Državljska vojna se je začela zaradi ideoloških nesoglasij. Po La Violenciji so se kot prve nasprotnice socialnih razlik v Kolumbiji organizirale čete levičarskih nasprotnikov vlade FARC. Gre predvsem za čete mobiliziranih kmetov, ki so se na tak način hoteli boriti proti izkoriščanju in nepravilni delitvi posesti v Kolumbiji, zaradi katere je veliko prebivalcev podeželja že takrat živelo v hudi revščini. Podobne ideološke vzgibe je imela tudi ELN, ki je nastala kot posledica univerzitetnih nemirov v obdobju po La Violenci, ter je pozivala h krščansko-komunističnemu boju proti revščini in neenakopravnosti v Kolumbiji (Theidon 2007, 68). Kot odgovor na mobilizacijo revnih Kolumbijcev je ameriška vojska predlagala kolumbijski vladi, naj organizira svoje čete in z njimi zatre levičarske upore. Paramilitarne enote so bile tako oblikovane kot sile protilevičarske revolucije, sprva promovirane kot samoobrambni komiteji z namenom, da (bogate) civiliste zaščitijo pred nasilnimi gverilci. Financiranje in podpora s strani ZDA in kolumbijske vlade je paramilitarnim enotam omogočilo, da so na območjih, na katerih so bile postavljene, postale vladajoče elite, ki so kmalu začele zasledovati lastne interese (Theidon 69).

Predvsem FARC in ELN sta se vseskozi preživljali z ilegalnimi dejavnostmi; največ z ugrabitvami in izsiljevanjem. Ko se je trgovina z narkotiki izkazala za donosen posel, so se člani levičarskih uporniških skupin pospešeno začeli ukvarjati s tihotapljenjem narkotikov ter zaščito pridelovalnih plantaž, laboratorijev in tihotapskih poti (Theidon 2007, 68). Paramilitarne enote so v svojih začetkih dobivale denar in orožje s strani ameriške in kolumbijske vlade in zato niso bile del trgovine z narkotiki. S karteli so se paramilitarci povezali, ko so jih ti najeli, da na določenih območjih pred levičarskimi gverilci branijo kmetije, na katerih se je pridelovala koka (Theidon 2007, 72).

Danes imajo oborožene skupine razdeljena področja svojega delovanja, ideološka podlaga bojev je namreč že stvar preteklosti. Gverilci in paramilitarci se danes bojujejo le še za večji delež v trgovini z narkotiki. Na območjih, kjer delujejo, imajo monopol nad trgovino z narkotiki in drugimi ilegalnimi dejavnostmi (predvsem so to ugrabitve), s katerimi financirajo svoj obstoj in dejavnost (Fink in Lambsdorff 2006, 14).

Najbolj sta od trgovine z narkotiki finančno odvisni FARC in AUC, čedalje pogosteje pa se s trgovino z narkotiki povezuje tudi delovanje skupine ELN. Kljub razlikam med vključenostjo

vseh treh oboroženih skupin v trgovino z narkotiki so vse z njo povezane in vsaj do neke mere od nje tudi odvisne. AUC in FARC zaradi tega delujeta predvsem na območjih, kjer kmetje gojijo koko in mak (Crisis Group Latin America Report 2005, 11–13). Karteli na teh območjih plačujejo oboroženim enotam, da te poskrbijo za neoviran pretok kokine paste do kmetov ter da na določenem območju ščitijo kmete pred gverilci oz. paramilitarnimi skupinami (odvisno od območja) in pred državnim vmešavanjem. Območja Kolumbije, na katerih so na oblasti oborožene oblasti, t. i. *zonas rojas*, so v celoti izven dosega kolumbijskih oblasti. Na teh območjih vladajo in pravila postavljajo samo oborožene skupine. Slednje tudi poskrbijo, da kmetje ves svoj pridelek v resnici prodajo kartelom (Fink in Lambsdorff 2006, 14). Oborožene skupine so na območjih, na katerih so prisotne, ustvarile mikro gospodarstva znotraj kolumbijskega kokainskega gospodarstva. Postavljajo prodajne in kupne cene kmetom, nadzorujejo trgovske poti, po katerih poteka uvoz kemikalij in izvoz kokaina, podeljujejo “dovoljenja” laboratorijem, ki proizvajajo kokain, in celo obdavčujejo karteje, ki tihotapijo kokain v ZDA in Evropo. AUC si lasti tudi laboratorije za pridelavo kokaina in tihotapske poti, medtem ko še ni bilo dokazano, da bi FARC (ki sicer ima svoje lastne tihotapske poti) imel tovrstne laboratorije (Crisis Group Latin America Report 2005, 11–13).

Ni natančnih podatkov, kateri “baby karteli” sodelujejo s katero izmed sprtih strani, domnevno pa se povezujejo lokalno: kartel in skupina, ki delujeta na istem območju, stopita v sodelovanje. “Baby karteli” nimajo politične moči, kot sta jo imela Cali in Medellin, in na politiko na nacionalni ravni praktično nimajo vpliva, saj jim to ni v interesu. Vse, kar potrebujejo za svoje delovanje, je znatna moč na lokalni ravni, ki pa jo ustvari sodelovanje z oboroženimi silami (Crisis Group Latin America Report 2005, 17). Dolgoletno sodelovanje v trgovini z narkotiki je oboroženim stranem v konfliktu omogočilo kontroliranje velikih območij, nadaljevanje spopadov in izmikanje vladnim ukrepom (Wong 2008, 8).

Leta 2003 je kolumbijska vlada s paramilitarnimi enotami podpisala pogodbo Santa Fe de Ralitío, v kateri je bilo dogovorjeno, da se bodo do konca leta 2005 demobilizirale vse enote ter takoj prenehale z vsemi ilegalnimi dejavnostmi. Demobilizirani paramilitarci naj bi po dogovoru kolumbijski vladi celo pomagali v boju s trgovino z narkotiki (Theidon 2007, 72). Dve leti kasneje je kolumbijska vlada demobilizacijo oboroženih skupin poskusila še dodatno pospešiti s

sprejetjem zakona, ki je demobiliziranim borcem zagotovil omiljene zaporne kazni in pomoč pri ponovni vključitvi v kolumbijsko družbo; demobiliziranim paramilitarnim enotam je kolumbijska vlada v zameno za prostovoljno razorožitev obljubila stanovanja in zaposlitev (BBC 2008). Na prvi pogled se kolumbijske oborožene enote sicer razorožujejo, vendar pa Beittel s sodelavci ugotavlja, da so se člani oboroženih skupin, ki se niso odločili za razorožitev, še bolj intenzivno vključili v trgovino z narkotiki. Predvsem so s trgovino z narkotiki čedalje bolj povezani ostanki FARC-a, ki se povezujejo tudi s tujimi terorističnimi skupinami, mafijskimi šefi in celo nekaterimi voditelji držav. Kolumbijska vlada je pripadnike oboroženih skupin, ki so opustile ideološki boj in so danes ključni del trgovine z narkotiki, poimenovala "bandas criminales" (Beittel in drugi 2011, 22).

Trgovino z narkotiki so v Kolumbiji oblikovale številne organizacije, ki so s svojo prisotnostjo in dejavnostjo pomembno vplivale na kolumbijsko državo. Kartel Medellin je kolumbijskim kmetom prvi predstavil rastlino koko in velike zasluge, ki jih je trgovina z narkotiki obetala. Kartelska politika je v Kolumbijo prinesla korupcijo in nasilje, kar je imelo dolgoročne posledice na kolumbijske institucije in na moralo v državi. V nadaljevanju diplomske naloge bom natančneje opisala vpliv kartelskega načina poslovanja na dezintegracijo državnih institucij, predvsem pravosodnega sistema in politike na lokalni ravni, in odnos Kolumbijcev do le-teh.

Karteli so z ustvarjanjem novih delovnih mest, vezanih izključno na trgovino z narkotiki, učvrstili kokainsko gospodarstvo v državi. Če bo v Kolumbiji za nekatere družbene skupine primanjkovalo zaposlitvenih priložnosti, se bodo te vključevale v trgovino z narkotiki in dokler bo do tega prihajalo, trgovine z narkotiki v Kolumbiji ne bo moč izkoreniniti.

Oborožene strani državljanske vojne se v Kolumbiji čedalje bolj vzpostavljajo kot novi akterji v trgovini z narkotiki. Glede na to, da že imajo lastne laboratorije, tihotapske poti in kupce, lahko morda že govorimo o skupinah, ki ne samo sodelujejo s kolumbijskimi "baby karteli", ampak postajajo v trgovini z narkotiki vse bolj samostojne. V petdesetih letih se je v trgovini z narkotiki zamenjalo veliko število akterjev, tako da so morda ostanki oboroženih enot državljanske vojne prihodnost kolumbijskega kokainskega gospodarstva in faktor, na katerega oblasti v boju s trgovino z narkotiki ne smejo pozabiti.

8 Institucionalni odgovor na trgovino z narkotiki

8.1 Politični sistem in korupcija

V zadnjem delu diplomske naloge bom opisala vpliv trgovine z narkotiki na kolumbijski politični in pravosodni sistem. Ugotoviti želim, kako sta korupcija in nasilje, ki sta se v Kolumbiji razvila kot posledica trgovine z narkotiki, vplivala na kolumbijske institucije, kako se kolumbijska država spopada s korupcijo v svojih institucijah in kakšen odnos imajo do državnih institucij kolumbijski državljani. V hipotezi trdim, da so kolumbijske institucije zaradi svoje neučinkovitosti deloma odgovorne za nastalo situacijo in v zadnjem delu diplomske naloge bom preverila, ali ta trditev drži.

Najšibkejši člen kolumbijskega institucionalnega sistema je politika.²² Po mnenju strokovnjakov so največji problem izvršne veje na območjih države, na katerih je država zaradi obstoja t. i. ilegalnih akterjev (kokainskih kartelov in oboroženih skupin) brez operativne moči. To kolumbijski državi poleg legitimnosti jemlje tudi dejansko moč v boju proti trgovini z narkotiki; območja, do katerih država nima dostopa, so namreč ravno območja, na katerih cveti produkcija narkotikov. Dodatno kolumbijski politični sistem hromi klientelizem, ki je po mnenju strokovnjakov glavni razlog za pogosto neustrezno kadrovanje v državne službe. Imenovanje osebja, ki ni ustrezno usposobljeno za delovanje v težkih pogojih, na položaje odločanja, v kombinaciji s korupcijo, hromi kolumbijsko izvršno oblast (Fink in Lambsdorff 2006, 13–14).

Najbolj odmeven primer korupcije na najvišji ravni oblasti je bilo v Kolumbiji sodelovanje predsednika Ernesta Samperja s kartelom Cali, ki sem ga v diplomskem delu že omenila. Kartel Cali je sofinanciral Samperjevo predsedniško kampanjo, kar je pripeljalo do ugibanj CIE o prisotnosti korupcije v vrhovih kolumbijske oblasti. V preiskavi, ki je sledila, imenovani Proceso 8000, so korupcije oz. drugih z narkotiki povezanih zločinov poleg predsednika bili obdolženi državni tožilec, takratni minister za obrambo, voditelj financ predsedniške kampanje in številni državni zakonodajalci (Crandall 2001, 17).

---

²² V Kolumbiji za politični sistem uporabljajo besedo "politiquería", kar pomeni "slaba politika".

Sledeč javni diskreditaciji predsednika Samperja v očeh kolumbijske in mednarodne javnosti se je korupcija na najvišji ravni izvršne veje oblasti zmanjšala. Predsedniki, ki so oblast v Kolumbiji prevzeli za Samperjem, so si izgradili podobo poštenjakov, ki se vestno borijo proti narkotikom in državljanski vojni. Vlada sprejema številne protikokainske ukrepe in spodbuja demobilizacijo oboroženih skupin. Zaradi tega so Kolumbijci mnenja, da je izvršna veja kolumbijske oblasti s predsednikom na čelu najmanj skorumpiran del kolumbijskega institucionalnega okvira. Pa vendar to ni dovolj, saj smernice, sprejete na državni ravni, prav zaradi korupcije in nasilja ne obveljajo na nižjih stopnjah državne oblasti (Fink in Lambsdorff 2006, 32–33).

Od leta 2002 se je politična oblast v Kolumbiji začela postopoma centralizirati, z namenom, da se s pomočjo zmanjšanja proračunske in politične neodvisnosti na lokalni ravni omeji korupcija v ruralni Kolumbiji. S procesom centralizacije je začel predsednik Uribe, ki je s tem želel zatreti vsakršne morebitne dvome v legalnost lastnih poslov. Neodvisna lokalna administracija, kakršna je bila v času pred centralizacijo uprave, je bila preprosta tarča za oborožene strani. Te so s pomočjo ustrahovanja ali korupcije v celoti obvladovale velika območja Kolumbije. S podreditvijo lokalne administracije so oborožene skupine prišle tudi do novih sredstev financiranja, neposredno iz državne blagajne. Vendar pa se je centralizacija politične moči izkazala kot kontraproduktivna, saj je oslabilo že tako šibko lokalno oblast in prebivalce ruralnih območij še dodatno odtujila od državnih institucij (Wong 2008, 8). Lokalne oblasti v Kolumbiji so v procesu decentralizacije, ki je sledil, ponovno dobile določeno stopnjo neodvisnosti, posledice česar so bile različne. Največje razlike so se pokazale med območji z neučinkovitimi institucijami in območji, na katerih so že obstajale močne institucije. Na slednjih se je korupcija zmanjšala, na območjih, kjer so institucije delovale slabo ali pa sploh ne, pa so se obstoječe težave s korupcijo še povečale (Fink in Lambsdorff 2006, 30).

Institucije v ruralni Kolumbiji večinoma niso sposobne preprečiti korupcije predvsem (a ne izključno) zaradi nepotizma, nasilja in pomanjkanja usposobljenih kadrov zaradi bega možganov iz ruralne Kolumbije v mesta ali v tujino (Fink in Lambsdorff 2006, 30). Odsotnost vpliva državnih institucij v periferijah (mest) in na ruralnih območjih, kjer je državljanska vojna danes

najbolj prisotna, pa oboroženim skupinam in kokainskim kartelom omogoča, da si še naprej praktično nemoteno delijo državo (Wong 2008, 8).

Posledica neučinkovitih institucij, prežetih s korupcijo, je nezaupanje kolumbijskih državljanov, predvsem tistih, ki živijo na podeželju, v državo in njene institucije. Kolumbijci ne verjamejo, da država deluje v njihovo dobro oz. da jih je sposobna zaščititi. V očeh Kolumbijcev državne institucije tako ne nosijo praktično nobene teže več (Elhawary 2007, 12). Namesto k državi se po pomoč, varstvo in ne nazadnje zaposlitev državljanji Kolumbije obračajo k oboroženim skupinam ali kokainskim kartelom. Mladi na podeželju se v zgodnjih letih pridružijo gverilcem ali paramilitarnim skupinam, medtem ko se mladi v mestu vključijo v trgovino z narkotiki kot preprodajalci, tihotapci ali profesionalni morilci (Fink in Lamsdorff 2006, 26).

Na koncu poglavja lahko ugotovim, da je v boju z narkotiki kolumbijski politični sistem neučinkovit. Podobno kot pri neenakomerni porazdelitvi premoženja je tudi odnos med trgovino z narkotiki in politiko začaran krog; dejanska premoč ilegalnih akterjev v Kolumbiji je z nasiljem in korupcijo pripeljala do dezintegracije državotvornih institucij. Posledično tudi vlada, prav tako kot formalno gospodarstvo, izgublja zaupanje Kolumbijcev, ki se rajši kot k uradnim institucijam obrnejo k istim ilegalnim akterjem, ki s svojim delovanjem onemogočajo državo. Ker je neučinkovitost državnega aparata eden izmed kazalcev, ki opozarjajo, da je Kolumbija pred tem, da postane propadla država, to ustvarja povezavo med trgovino z narkotiki in kolumbijskim nerazvojem.

8.2 Pravosodni sistem

Neučinkovitost kolumbijskega pravosodnega sistema se je prvič pokazala v obdobju kartela Medellin: kartel je z nasiljem nad sodniki, tožilci in odvetniki, ki so aktivno nastopali proti trgovini z narkotiki oz. niso želeli sodelovati s kartelom, popolnoma onemogočil pravosodni sistem. Pravosodni sistem je bil nemočen v boju z organiziranim kriminalom trgovine z narkotiki, v strahu za življenje so bili ustavljeni protikokainski zakoni, skorumpirani zakonodajalci in sodniki pa so pomagali kokainskim kartelom. Kolumbijski sistem se je izkazal kot preveč rigid in prepočasen za potrebe političnih in vojaških krogov, ki so v boju proti

trgovini z narkotiki od njega zahtevali hitrejše in odločnejše delovanje. Pravosodni sistem v Kolumbiji pa za kaj takega ni imel potrebnih pristojnosti niti ustreznih pravnih sredstev (Mac Gregor 1993, 79).

Moderni kolumbijski pravosodni sistem je v celoti utemeljen na kolumbijski ustavi iz leta 1991. Ustava je najvišja oblika zakonodaje, ureja pa področje politične organizacije in formalno priznava svoboščine in pravice kolumbijskim državljanom. Dodatno imajo posamezna sodišča lastne kodekse, po katerih uravnajo sodbe: trgovinski kodeks, družbeni kodeks, kriminalni kodeks, kodeks kriminalnega postopka in kodeks družbenega postopka (Ramirez 2007).

Strokovnjaki so enotnega mnenja, da zakoni v Kolumbiji niso slabo napisani, vendar pa še vedno niso ustrezno implementirani na vseh ravneh družbe (Fink in Lambsdorff 2006, 19). Zaradi neučinkovite implementacije obstoječih zakonov se tako politični kot tudi kolumbijski pravosodni sistem že več desetletij spopadata z lastno neučinkovitostjo. Kolumbijski pravosodni sistem odpoveduje prav na področju preprečevanja in omejevanja trgovine z narkotiki, za njegov neuspeh pa obstaja več razlogov (Mac Gregor 1993, 79). Pravosodnemu sistemu se pogosto očita prevelika osredotočenost na marginalne, nepomembne in relativno preprosto rešljive probleme ter zanemarjanje bolj kompleksnih primerov. Slednji zaradi nezadostne pozornosti sodnikov in tožilcev pogosto ostanejo nerazrešeni. Rubio trdi, da so v Kolumbiji obsojeni praktično samo storilci, ki jim je krivda že bila dokazana na začetku procesa. Ko se pravosodni sistem bori s trgovino z narkotiki, pride do obsodb zgolj nižje rangiranih članov kartelov oz. oboroženih skupin (Rubio 1998).

Poleg tega so po mnenju strokovnjakov kazni v Kolumbiji neustrezne. Tudi za najhujše kršitve človekovih pravic so predvidene minimalne kazni, implementacija le-teh pa se ne izvaja dosledno, kar še dodatno hromi legitimnost in uspešnost pravosodnega sistema v Kolumbiji (Center for international policy 2008, 12). Primer škodljivosti nedosledne implementacije zakonov in kazni se je zgodil pod državnim tožilcem Mariom Iguaranom, ki je vrhovno sodišče usmeril v raziskovanje notranje korupcije, natančneje v iskanje politično-sodno-paramilitarnih povezav v državi. Kriminalne preiskave in sodni postopki, ki so bili sproženi pod Iguaranom, so se na koncu ustavili, saj sodišča niso znala zaključiti primerov in kaznovati obtoženih korupcije.

Vsi politiki, odvetniki in sodniki, ki jih je Iguaranova preiskava povezala s korupcijo, so v celoti ostali nekaznovani za svoje zločine. Zaradi takšnih in podobnih primerov je po mnenju strokovnjakov zaupanje Kolumbijcev v državni pravosodni sistem in državo na zelo nizki ravni (Center for international policy 2008, 4–5).

Rubio je povezal prisotnost ilegalnih akterjev in odzivnost oz. učinkovitost pravosodnega sistema v Kolumbiji. Kot indikator korelacije je uporabil število umorov v določenem obdobju. Ugotovil je, da so se stopnje nasilja v osemdesetih in devetdesetih povečale za več kot štirikrat, prav tako pa se je v enakem obdobju v Kolumbiji povečal vpliv oboroženih skupin in kokainskih kartelov. V enakem obdobju je znatno upadla uspešnost pravosodnega sistema pri izvajanju preiskav z drogami povezanih zločinov. Pred sodiščem se je v primerjavi s šestdesetimi leti prejšnjega stoletja znašlo 29 odstotkov manj primerov. Leta 1975 je bilo za vsakih sto storjenih umorov priprtih 60 osumljencev, v osemdesetih in devetdesetih pa je ta številka padla na dvajset. V šestdesetih je bilo obsojenih približno 11 odstotkov pridržanih zaradi suma z narkotiki povezanih zločinov, v času Rubiove preiskave pa je pravosodni sistem do konca izpeljal samo še štiri odstotke vseh sodb (Rubio 1998). Iz tega lahko sklepamo, da se je uspešnost kolumbijskega pravosodnega sistema po padcu velikih kartelov in sprejetju nove ustave še zmanjšala.

Prav tako kot politične institucije so zaradi lastne neučinkovitosti pravosodne institucije izgubile podporo in zaupanje med Kolumbijci. Slednji ne verjamejo, da jim državni organi lahko pomagajo oz. da sploh delujejo zanje in v njihovem imenu. Podatki, pridobljeni iz anket, izvedenimi med žrtvami z narkotiki povezanih zločinov, so pokazali, da pravosodni organi v Kolumbiji štejejo še manj kot državne institucije. Več kot pol anketirancev je namreč izjavilo, da niso oz. da ne bi prijavili niti umora. Taista anketa je tudi razkrila, da je v Kolumbiji prijavljenih zgolj približno 38 odstotkov vseh umorov (Rubio 1998).

Korelacija med neučinkovitim pravosodnim sistemom ter stopnjami nasilja in korupcijo je začaran krog; pravosodni sistem v Kolumbiji s svojo neučinkovitostjo prispeva k povečanju nasilja v državi, vendar pa je tudi sam žrtev nasilja. V državi, kjer spoštovanje zakona nikoli ni dostojno uveljavljeno, je namreč težko pričakovati razvoj delujočega pravosodnega sistema

(Holmes in drugi 2002, 3–4). Danes je pravosodni sistem po mnenju strokovnjakov v središču kolumbijskih problemov (Fink in Lambsdorff 2006, 37).

Zaradi neučinkovitosti pravosodnega sistema je Kolumbija v njegovo obnovo po letu 1991 začela usmerjati velike količine denarja. Ta denar je bil sicer namenjen ekonomskemu razvoju države in investicijam v zvišanje splošne blaginje populacije. Količina denarja, ki ga je kolumbijska vlada namenila zakonodajnemu in sodnemu sistemu, je tako poskočila iz povprečno 2,5 odstotka v šestdesetih letih, na povprečno 4,5 odstotka državnega BDP-ja v drugi polovici devetdesetih let (Garcia 2000).

Na koncu lahko ugotovim, da je tudi kolumbijski pravosodni sistem neučinkovit pri spopadanju s trgovino z narkotiki. Na njegov razvoj sta, tako kot na razvoj državnih institucij, pomembno vplivala korupcija in nasilje kokainskih kartelov. Neučinkovit pravosodni sistem Kolumbijo dodatno približuje statusu propadle države, če pa za njegovo današnje stanje kot odgovorne štejemo kokainske karte, je ponovno ustvarjena povezava med trgovino z narkotiki in nerazvojem v Kolumbiji. Kolumbijske institucije se vrtijo v začaranem krogu z nasiljem in korupcijo, pa vendar so prav politične in pravosodne institucije tiste, ki so v središču kolumbijskih težav in tiste, ki morajo spremeniti svoje delovanje, če želijo prispevati k razvoju Kolumbije in ne njenemu propadu.

9 Sklep

Vzroki za kolumbijski nerazvoj in za njeno približevanje statusu propadle države so se oblikovali dolgo časa, med sabo so tesno prepleteni in zaradi tega težko odpravljivi. Z diplomsko nalogo sem dokazala, da je trgovina z narkotiki povezana s številnimi dejavniki, ki negativno vplivajo na razvoj države in zaradi tega lahko zaključim, da je trgovina z narkotiki pomemben del kolumbijskega nerazvojnega problema.

Manjša, kot sem sprva domnevala, je odvisnost kolumbijskega gospodarstva od trgovine z narkotiki. Kolumbijsko gospodarstvo je stabilno, državni BDP se povečuje, v državi ni previsoke nezaposlenosti in tudi glede na HDI je Kolumbija srednje razvita država. Kljub vsem tem kazalcem pa je Kolumbija visoko na seznamu držav, ki jim grozi propad. Razlogi za to ne ležijo v kolumbijskem gospodarstvu in vplivu trgovine z narkotiki nanj (kot sem sprva predvidevala), ampak gre predvsem za razloge, povezane z neenakomerno porazdelitvijo bogastva, nedelujočimi državnimi institucijami in nasiljem v državi.

Vprašanje je tudi, kako bi se hipotetična ukinitvev trgovine z narkotiki odrazila na kolumbijski makro ekonomski sliki (narko-denar se namreč do neke mere vrača v Kolumbijo v obliki "čistih" investicij), a po mnenju strokovnjakov naj bi se ta primanjkljaj pokrili že samo z neposrednimi tujimi investicijami. Slednje naj bi namreč narasle na 4 odstotke kolumbijskega BDP-ja, če bi državi uspelo zmanjšati črni trg in z njim povezane družbene nemire. Glede na podatke, ki sem jih obravnavala, je torej kolumbijsko gospodarstvo še najmanj pod vplivom trgovine z narkotiki in bi bilo sposobno nadaljnje razvoja tudi brez nje. Kljub temu pa v gospodarstvu leži ključ do boja s trgovino z narkotiki: več delovnih mest in izboljšanje življenjskega standarda vseh prebivalcev je prvi korak, ki ga Kolumbija mora narediti, če se želi učinkovito spopasti s trgovino z narkotiki.

Revščina in družbena neenakost v Kolumbiji sta bila v sedemdesetih glavna razloga za razvoj trgovine z narkotiki. Tudi danes kolumbijski GINI koeficient uvršča Kolumbijo med države z visoko stopnjo družbene neenakosti, v prvem delu diplomske naloge pa sem ugotovila tudi, da neenakost še vedno raste. Revščina in družbena neenakost sta v Kolumbiji obstajali, preden se je

pojaviła trgovina z narkotiki, a povezava med njima obstaja: v državah z visoko stopnjo družbene neenakosti se pogosto oblikuje močan črni trg (v našem primeru trgovina z narkotiki). Če sta družbena neenakost in neenakomerna porazdelitev premoženja v Kolumbiji pripeljali do razvoja trgovine z narkotiki, pa je trgovina z narkotiki še povečala razlike v družbi. Neenakomeren sistem nagrajevanja v trgovini z narkotiki namreč najnižje člene produkcijske in distribucijske verige (ki so tudi najrevnejši prebivalci Kolumbije) plačuje slabo, medtem ko so zaslužki pri vrhu narko-piramide veliko večji. Tovrsten razkorak med najrevnejšimi in najbogatejšimi prebivalci pa je v Kolumbiji povzročil razvoj elit, ki imajo na razpolago tako finančna kot politična sredstva in lahko praktično same vodijo državo.

Na koncu diplomskega dela lahko torej ugotovim, da je vpliv trgovine z narkotiki na Kolumbijo posreden, a povezave obstajajo. Tako sta tudi razvoj in vzpon narko-organizacij močno vplivala na oblikovanje kolumbijskih institucij, katerih neučinkovitost je danes še dodaten razlog, da je Kolumbija na robu propada. Zaradi nasilja in korupcije so slednje po mnenju strokovnjakov (in Kolumbijcev) nemočne v boju s trgovino z narkotiki in državljansko vojno. Kolumbijci so se obrnili stran od državnih institucij in se zatekli k ilegalnim akterjem; bodisi k narko-organizacijam, bodisi k oboroženim skupinam državljanske vojne. Ker slednja pomembno vpliva na kolumbijski nerazvoj, me je v diplomski nalogi zanimala tudi morebitna povezava s trgovino z narkotiki. Ugotovila sem, da novodobni narko-karteli pogosto sodelujejo z oboroženimi skupinami, predvsem ko iščejo zaščito za kmetije, ki gojijo koko in tihotapske poti. V zadnjem desetletju pa so se oborožene skupine pospešeno začele ukvarjati s trgovino z narkotiki (imajo lastne laboratorije za pridelavo kokaina in tihotapske poti), kar pomeni, da so prav te skupine potencialno novi voditelji narko-gospodarstva v Kolumbiji. Nasilje v državi pomembno vpliva na propadanje kolumbijske države; v diplomski nalogi se sicer nisem dotaknila problema beguncev in razseljenih oseb, a zaradi državljanske vojne je število Kolumbijcev, ki so prisiljeni zapustiti dom, eden izmed najpomembnejših razlogov, zaradi katerih ima Kolumbija tako visok FSI.

Trgovina z narkotiki in njeni akterji so v Kolumbiji ustvarili svojo državo, ki soobstaja z uradno Kolumbijo, a ima lastno gospodarstvo in svoja pravila. Bojevanje s trgovino z narkotiki se mora tako odvijati na več področjih hkrati; pomembno je tako zvišanje življenjskega standarda za vse

prebivalce in zmanjšanje razlik med njimi kot prestrukturiranje državnih institucij in omejitev nasilja v državi. Trgovina z narkotiki je namreč pomembno povezana z vsemi temi dejavniki, vsi ti pa pomembno vplivajo tudi na nerazvoj oz. propadanje države. Glede na globalni ekonomski položaj ne pričakujem, da bo Kolumbija sama sposobna ustrezno ukrepati, dokler je za to še čas, prav tako dvomim, da bo konstruktivno pomagala mednarodna skupnost. Na podlagi diplomske naloge pa lahko ugotovim, da se bodo novodobne kolumbijske narko-organizacije v bližnji prihodnosti še širile na azijski trg. Ker obstajajo povezave med trgovino z narkotiki, družbeno neenakostjo, nasiljem in propadom državnih institucij, pa lahko na podlagi tega sklepam, da se bo brez posredovanja situacija v Kolumbiji še poslabšala. Kolumbija je brez ustrezne intervencije zaradi trgovine z narkotiki žal na dobri poti, da postane propadla država.

10 Literatura

Allum, Felia in Renate Siebert. 2003. *Organized Crime and the Challenge to Democracy*. New York: Routledge.

Bagley, Bruce. 1991. *Colombia and the War on Drugs*. Dostopno prek: <http://www.foreignaffairs.com/articles/43656/bruce-m-bagley/colombia-and-the-war-on-drugs> (1. februar 2012).

BBC. 2008. *Q&A: Colombia's Civil Conflict*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/1738963.stm> (24. september 2009).

Beittel, S. June, Clare R. Selke, Mark P. Sullivan in Liana S. Wyler. 2011. *Latin America and the Caribbean: Illicit Drug Trafficking and U. S. Counterdrug Programs*. Dostopno prek: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R41215.pdf> (6. februar 2012).

Betancourt, P. Miguel. 2010. *Inward FDI in Colombia and its policy context*. Dostopno prek: http://www.vcc.columbia.edu/files/vale/documents/Colombia_IFDI_updated_Nov_10_2010_final.pdf (2. april 2012).

Bolivar, Simon. 1815. *Reply of a South American to a gentleman of this island*. Dostopno prek: <http://faculty.smu.edu/bakewell/BAKEWELL/texts/jamaica-letter.html> (3. april 2012).

Brodzinsky, Sibylla. 2009. Secret of the swamps: Colombia's cocaine submarines. *Guardian.co.uk*, 21. junij. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/world/2009/jun/21/colombia-swamps-submarines-drugs-cocaine> (21. september 2009).

Cano, S. Gustavo. 2010. *Colombia, the drug consumer*. Dostopno prek: <http://colombiareports.com/opinion/131-gustavo-silva-cano/8328-colombia-the-drug-consumer.html> (19. april 2012).

Castells, Manuel. 2000. *End of Millennium*. Oxford: Blackwell Publishing.

--- in Alejandro Portes. 1989. *World Underneath: The Origins, Dynamics, and Effects of the Informal Economy*. Baltimore: John Hopkins University Press.

CIA Factbook. 2012. *Colombia*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html> (19. maj 2010).

Center for International Policy, Latin America Working Group Education Fund. 2008. *A Compass For Columbia Policy*. Dostopno prek: <http://justf.org/files/pubs/081022comp.pdf> (1. februar 2012).

Chalk, Peter. 2011. *The Latin American Drug Trade: Scope, Dimensions, Impact, and Response*. Santa Monica: The RAND Corporation.

--- in Angel Rabasa. 2001. *Colombian Labyrinth: A Synergy of Drugs and insurgency and its implications for regional stability*. Santa Monica: The RAND Corporation.

Chepesiuk, Ron. 2003. *The Bullet Or the Bribe: Taking Down Colombia's Cali Drug Cartel*. Westport: Praeger Publishers.

Coghlan, Nicholas. 2004. *Saddest Country: On Assignment in Colombia*. Montreal: McGill-Queen's University Press.

Country Studies US: Colombia. 2011. *La Violencia*. Dostopno prek: <http://countrystudies.us/colombia/22.htm> (8. februar 2012).

Crandall, Russel. 2001. *Explicit narcotization: US policy toward Colombia during the presidential administration of Ernesto Samper (1994–1998)*. Dostopno prek: <http://lasa.international.pitt.edu/Lasa2001/CrandallRussell.pdf> (8. februar 2012).

Crisis Group Latin America Report. 2005. *War and drugs in Colombia*. Dostopno prek: www.semana.com/documents/Doc-1719_2008912.pdf (17. december 2011).

Davenport-Hines, Richard. 2004. *The Pursuit of Oblivion: a Global History of Narcotics*. New York: Norton.

Driver, F. Tom. 2001. Colombia's war: Drugs, oil, and markets. *The Christian Century*, 7. november. Dostopno prek: <http://www.religion-online.org/showarticle.asp?title=2117> (22. september 2009).

Drug Enforcement Administration. 2004. *30th Anniversary History Book: DEA History 1990–1994*. Dostopno prek: http://www.justice.gov/dea/pubs/history/deahistory_05.htm (20. september 2009).

Dydzinski, Krzysztof. 2003. *Lonely Planet Colombia: Travel survival kit*. Melbourne: Lonely Planet Publications.

Elhawary, Samir. 2007. *Between war and peace: Land and humanitarian action in Colombia*. Dostopno prek: <http://www.odi.org.uk/resources/download/1912.pdf> (8. februar 2012)

Fields, Gary. 2004. *Dualism in the labour market: A perspective on the Lewis model after half a century*. Dostopno prek: http://www.ilr.cornell.edu/directory/downloads/fields/fields_manchesterschool.pdf (1. februar 2012).

Fink, Hady in Johann G. Lambsdorff. 2006. *Combating Corruption in Colombia: Perceptions and Achievements*. Dostopno prek: http://www.transparenciacolombia.org.co/Portals/0/Estudios_informes/combating_corruption_in_colombia_perceptions_and_achievements.pdf (25. januar 2012).

Foreign Policy. 2011. *The failed states index 2011*. Dostopno prek: http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/06/17/2011_failed_states_index_interactive_map_and_rankings (4. april 2012).

Garcia, R. Ricardo. 2000. *Drug trafficking and its impact on Colombia: an economic overview*. Dostopno prek: http://findarticles.com/p/articles/mi_6971/is_55-56_28/ai_n28172836/?tag=content;coll (30. september 2009).

Gonzales, S. Carolina. 2008. *Alternative Development in Colombia: The practice and theory of alternative development programmes*. Dostopno prek: <http://oathesis.eur.nl/ir/repub/asset/7025/Carolina%20Sierra%20Gonzalez%20PAD.pdf> (1. februar 2012).

Global Policy Forum. 2011. *Failed states*. Dostopno prek: <http://www.globalpolicy.org/nations-a-states/failed-states.html> (3. april 2012).

Hanratty, M. Dennis in Sandra W. Meditz. 1988. *Colombia: A Country Study*. Dostopno prek: <http://countrystudies.us/colombia/> (30. januar 2012).

Hernandez, Sandra in Anne W. O'Neill. 2004. *Colombia drug kingpins to face trial in Miami*. Dostopno prek: <http://www.cocaine.org/colombia/cali.html> (20. september 2009).

Holmes, S. Jennifer in Sheila Amin Gutierrez de Pineres. *The Illegal Drug Industry, Violence and the Colombian Economy*. Dostopno prek: <http://www.utdallas.edu/~pineres/The%20Illegal%20Drug%20Industry,%20Violence,%20and%20the%20Colombian%20Economy%20%20A%20Department%20Level%20Analysis.pdf> (4. april 2012).

International Monetary Fund. 2011. *Data and Statistics on Colombia*. Dostopno prek: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weoselgr.aspx> (1. februar 2012).

Krauss, Carolin. 2009. *Drug trade in Colombia: The illegal drug business and Colombian society*. Dostopno prek: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/Special-Reports/Drug-Trade-in-Colombia/Analysis/> (5. oktober 2010).

Lasso, Marixa. 2007. *Myths of harmony: Race and republicanism during the age of revolution*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Leech, Garry. 2000. Fifty Years of Violence. *Colombia Journal* (januar). Dostopno prek: <http://colombiajournal.org/special-reports/fiftyyearsofviolence> (24. september 2009).

--- 2000. Plan Colombia: A closer look. *Colombia Journal* (julij). Dostopno prek: <http://colombiajournal.org/special-reports/plancolombia> (23. september 2009).

Mac Gregor, E. Felipe. 1993. *Coca and cocaine: an Andean perspective*. London: Greenwood press.

Mumford, Enid. 1999. *Dangerous Decisions: Problem Solving in Tomorrow's World*. New York: Springer.

New York Times. 1989. Bomb at police building in Bogota kills 35 and wounds hundreds. 7 december. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/1989/12/07/world/bomb-at-police-building-in-bogota-kills-35-and-wounds-hundreds.html> (10. februar 2012).

O'Connor, Dermot. 2009. *The political economy of Colombia's cocaine industry*. Dostopno prek: <http://revistas.javeriana.edu.co/sitio/papelpolitico/admin/upload/uploads/4.%20Dermont%20OConnor.pdf> (6. februar 2012).

Otis, John. 2000. *Escobar's drug cartel put Colombian cocaine on the map*. Dostopno prek: <http://www.chron.com/disp/story.mpl/special/drugquagmire/603953.html> (21. september 2009).

Ottaway, Marina in Stefan Mair. 2004. *States at risk and failed states*. Dostopno prek: http://www.carnegieendowment.org/files/Ottaway_outlook3.pdf (18. april 2012).

Ramirez, Antonio. 2007. *An Introduction to Colombian Governmental Institutions and Primary Legal Sources*. Dostopno prek: www.nyulawglobal.org/globalex/colombia.htm#_2._Sources_of (23. maj 2010).

Robinson, A. James. 2005. *A Normal Latin American Country? A Perspective on Colombian Development*. Dostopno prek: http://scholar.harvard.edu/jrobinson/files/jr_normalcountry.pdf (1. februar 2012).

Rodriguez, C. Francisco. 2000. *A Background Note for the World Development Report 2000*. Dostopno prek: <http://siteresources.worldbank.org/INTPOVERTY/Resources/WDR/Background/rodriguez.pdf> (3. april 2012).

Rubio, Mauricio. 1998. *Violence, organized crime, and the criminal justice system in Colombia*. Dostopno prek: www.questia.com/googleScholar.qst;jsessionid=Lz1F0Rvnmf2VdvD2TKG9C28Bhfpbz6JVTvGGvpWNCvSrZhPB40Hs!-562124216!129032011?docId=5001357881 (18. februar 2010).

Shortell, Timothy. 2001. *Weber's theory of social class*. Dostopno prek: <http://www.brooklyn soc.org/courses/43.1/weber.html> (2. april 2012).

Smith, C. Stephen in Michael P. Todaro. 2009. *Economic Development*. Essex: Pearson Education Ltd.

Smith, S. Scott. 2004. *Simon Bolivar: Liberator of Latin America*. Dostopno prek: <http://www.militaryheritage.com/bolivar.htm> (3. april 2012).

Swaminathan, Madhura. 1991. *Understanding the “Informal Sector”: A survey*. Dostopno prek: www.wider.unu.edu/publications/working-papers/.../WP95.pdf (1. december 2011).

Te Velde, W. Dirk. 2008. *The global financial crisis and developing countries*. Dostopno prek: <http://www.odi.org.uk/resources/docs/3339.pdf> (4. december 2011).

The Medellin Traveler Group. 2007. *Pablo Escobar “Don Pablo”, former kingpin of Medellin, Colombia*. Dostopno prek: <http://www.medellintraveler.com/escobar.html> (12. december 2010).

Theidon, Kimberly. 2007. Transitional Subjects: The Disarmament, Demobilization and Reintegration of Former Combatants in Colombia. *The International Journal of Transitional Justice* (1): 66–90.

United Nations conference on trade and development. 2011. *Inward and outward foreign investment flows*. Dostopno prek: unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx (2. april 2012).

United Nations Data. 2011. *Colombia*. Dostopno prek: <http://data.un.org/> (1. februar 2012).

United Nations Development Programme. 2011a. *International human development indicators*. Dostopno prek: <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/67106.html> (1. februar 2012).

--- 2011b. *Human Development Index (HDI)*. Dostopno prek: hdr.undp.org/en/statistics/hdi/ (4. april 2012).

United Nations Organisation on Drugs and Crime. 2011. *World Drug Report*. Dostopno prek: unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2011/World_Drug_Report_2011_ebook.pdf (5. april 2012).

--- 2004. *United Nations convention against transnational organized crime and the protocols thereto*. Dostopno prek: <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf> (5. april 2012).

U. S. Department of State. 2012. *Colombia*. Dostopno prek: state.gov/r/pa/ei/bgn/35754.htm (1. februar 2012).

U. S. Immigration and customs enforcement. 2005. *History of the ICE investigation into Colombia's Cali drug cartel and the Rodriguez-Orejuela brothers*. Dostopno prek: <http://www.ice.gov/pi/news/factsheets/califs031105.htm> (9. april 2010).

Valencia, E. Javier. 2009. *Bombing of Avianca flight a crime against humanity: PG*. Dostopno prek: <http://colombiareports.com/colombia-news/news/5926-bombing-of-avianca-flight-a-crime-against-humanity-pg.html> (10. februar 2012).

Villar, Oliver. 2007. U. S. Narcocolonialism? Colombian cocaine and twenty-first century imperialism. *Research in Political Economy* (24): 97–128.

Washington, S. Elanie. 1991. New Kings of Coke. *Times Magazine*, 1. julij. Dostopno prek: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,157350,00.html> (24. januar 2011).

World Health Organisation. 1994. *Lexicon of alcohol and drug terms*. Dostopno prek: <http://whqlibdoc.who.int/publications/9241544686.pdf> (5. april 2012).

